

**ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATILA JÓZSEF NOMINATAE**

**ACTA HISTORICA
TOMUS XXVI.**

**CHRONICA HUNGARO-POLONICA
PARS I.
(TEXTUS CUM VARIETATE LECTIONUM)**

Ad codicum manu scriptorum fidem recensuit, praefatione notisque instruxit

BÉLA KARÁCSONYI

**SZEGED
1969**

Redegit
BÉLA KARÁCSONYI

Szerkesztette
KARÁCSONYI BÉLA

A kiadásért felelős a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja.
A kézirat nyomdába érkezett: 1967. Megjelenés: 1969. Példányszám: 470. Terjedelem: 6,6 A5 ív
Készült monó-szedéssel, íves magasnyomással az MSZ 5061 és az MSZ 5062 50 A szabványok szerint.
67-5665 — Szegedi Nyomda

PRAEFATIO

Cronica Vngarorum iuncta et mixta cum cronicis Polonorum et uita sancti Stephani e saeculo fere XIII. oriunda atque in Polònia conscripta duobus in compositionibus ad nostram pervenisse aetatem constat. Fontem utriusque primigenium legendam sancti Stephani primi regis Hungarorum (1000—1038) ab episcopo Hartvico scriptam regique Colomanno (1095—1116) dedicatam fuisse viri docti iam pridem animadverterunt.

Compositionis longioris auctor incognitus narrationi a rebus gestis Aquilae (= Attilae) regis Hunnorum, quem primum Hungarorum regem fuisse. tradit, inceptae vitam passionemque sancti Stephani ex opere Hartviciano fere ad verbum transscriptam adiungit, deinde fabula quadam ficta de Boleslao rege Polonorum, sub cuius iurisdictionem et potentiam regnum Hungariae subiunctum esset, opusculo finem facit.

Quam primam compositionem haud multo post tempore auctor quidam item ignotus — ex illa nil nisi gesta Attilae vitamque sancti Stephani excerpens, narrationem autem de rege Boleslao plane omittens — breviter retractavit, finique excerpti sui descriptionem elevationis et miraculorum sancti Stephani, quam scriptor compositionis amplioris silentio praetermiserat, ex Hartvico ipso sumptam aliquantumque contractam addidit.

Quomodo legenda sancti Stephani a Hartvico scripta compositionesque Chronicorum Hungaro—Polonicorum supra memoratae inter se cohaerent, vel quae fides codicibus manu scriptis et editionibus adhuc publicatis tribuenda esset, alio loco accuratius exponebamus.¹

Quod ad libros manu scriptos attinet, compositionem copiosiorum in quattuor codicibus aetatem tulisse compertum habeo.

1. Codex Varsovianus Zamoyskianus 28

=Z

membraneus, saeculo XIV. exeunte in Polonia descriptus, olim in Bibliotheca Zamoyskiana Varsoviensi (Biblioteka Ordynacji Zamoyskich) *Cimelia 28* signatus, nunc in Bibliotheca Nationali Varsoviensi (Biblio-

¹ KARÁCSONYI BÉLA: *Tanulmányok a magyar—lengyel krónikáról* [=Studia ad Chronica Hungaro—Polonica spectantia], Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae, Acta Historica, tomus XVI., Szeged, 1964.

teka Narodowa) sub numero *BOZ 28* servatus, folia 97 continens habet opera diversa historica; Chronica nostra in foliis 90^r a₁—96^v a₂₅ inveniuntur.¹

C=

2. *Codex Cracoviensis Czartoryskianus 1310*

chartaceus, altero saeculi XV. dimidio in Polonia confectus, in Bibliotheca Czartoryskiana Musei Nationalis Cracoviensis (Muzeum Narodowe w Krakowie, Zbiory Czartoryskich) sub numero *1310* servatus, de primo possessore etiam *codex Sandivogii de Czechel* nominatus, circiter 950 paginas continens habet opera varia, quorum quaedam — praesertim historica, ut et Chronica nostra — ex codice *Z* sunt transscripta. Chronica Hungaro—Polonica in paginis, quarum numeri atramento sunt signati, 349 a₄₃—359 a₂₈ leguntur.²

3. *Deperditus codex Varsovianus Krasinskianus 83*

chartaceus, saeculi XVI., olim in Bibliotheca Krasinskiana Varsoviensi (Biblioteka Ordynacji Krasieńskich) sub numero *83* servatus tempore secundi belli mundani nullo restante exemplari periit. Secundum descriptionem unicam³ Chronica nostra in folio 7^r—7^v (!!!) legebantur,⁴ ex quo perbrevia tantum excerpta fuisse plane apparet. Etiam DAVID, qui suo tempore codicem percensere potuerat, se breve solum fragmentum compositionis uberioris in codicibus *Z C* servatae invenisse scripsit.⁵

W=

4. *Codex Vratislaviensis Ossolinianus I. 818*

chartaceus, saeculi XV., in Bibliotheca Ossoliniana Vratislaviensi (Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich) sub numero *I. 818* servatus, folia 181 continens habet miscellanea (plerumque theologica). In folio, cui atramento numerus 177^v₁₋₉ est inscriptus, initium Chronicorum nostrorum legitur,⁶ quod KĘTRZYŃSKI⁷ priorem partem cuiusdam „Vitae b. Stephani regis Ungrorum” esse putavit.

Compositio brevior uno tantum in codice exstare noscitur:

¹ Ibid. 13—23. — Codicem circa annum 1961 tegumento novo ex fusco corio facto praeditum esse nuper comperi, cuius tegumenti magnitudo 264×177 mm, paginarum vero 254×170 mm.

² Ibid. 23—31.

³ PULASKI, FRANCISZEK: *Opis 815 rękopisów Biblioteki Ord. Krasieńskich* (Biblioteka Ordynacji Krasieńskich. Muzeum Konstantego Świdzińskiego. Tomy XXIII—XXIX., Warszawa, 1915.), 78—83.

⁴ Ibid. 78.

⁵ DAVID, PIERRE: *La prétendue chronique hongaro—polonaise* (Études historiques et littéraires sur la Pologne médiévale IV., Paris, 1931.), p. 29. adnot. 2.

⁶ KARÁCSONYI 32—33.

⁷ KĘTRZYŃSKI, WOJCIECH: *Katalog rękopisów Biblioteki Zakładu Nar. im. Ossolińskich* (Catalogus codicum manuscriptorum Bibliothecae Ossolinianae Leopoliensis) III., Lwów, 1898., 269—270.

est chartaceus, saeculi XV., probabiliter ex Polonia oriundus, qui ibidem ac codex W, sub numero autem *II. 1944* servatur folia 433 continens. Inscribitur „*Passionale*”; habet legendas sanctorum, etiam nonnullorum Hungarorum (Elisabethae, Stephani, Emerici). Textus noster in foliis 371^r a₄₂—375^r b₂₈ invenitur.¹

Nunc ad editiones breviter explicandas veniamus.

Chronica Hungaro—Polonica, quantum scio, decies imprimata sunt: compositio maior in octo editionibus (cf. 1—8.), minor vero bis (9—10.) in lucem prodiit.

1. [KOWNACKI, HIPOLIT:] *Kronika węgierska na początku wieku XII. Kronika czeska na początku wieku XI.* [= Chronica Hungaro—Polonica saeculi XII. ineuntis. Chronica Bohemica saeculi XI. ineuntis], Warszawa, 1823., 1—90.

= KOWNACKI

KOWNACKI in edendo textu codicis C exemplari quodam manuscripto usus est, quod JOACHIM LELEWEL anno 1811 confecerat. Auctorem operis Hartvicum fuisse putans praefationem legendae sancti Stephani ab Hartvico conscriptae Chronicis nostris praeposuit.² Quae editio, licet mendis scateat,³ tamen ob interpretationem Polonicam textui additam laudanda est.

- 2—3. ENDLICHER, STEPHANUS LADISLAUS: *Rerum Hungaricarum Monumenta Arpadiana*, Sangalli, 1849. et anastatice rursus edita Lipsiae, 1931., 60—82.

= ENDLICHER

ENDLICHER nullum codicem Chronicorum nostrorum perscrutatus est: textum, quem KOWNACKI publicaverat, mutata paulisper orthographia novisque erratis typographicis admissis iterum edidit.⁴

- 4—5. BIELOWSKI, AUGUST: *Pomniki Dziejowe Polski (Monumenta Poloniae Historica) I.*, Lwów, 1864. et anastatice reimpressa, Warszawa, 1960., 495—515.
Textum recensuit STANISLAW PILAT.

= PILAT

PILAT in Chronicis Hungaro—Polonicis critica ratione edendis codicem C potissimum sequitur, quem ex codice Z exscriptum esse penitus ignorat, ideoque textum meliorem exhibere opinatur. Neutri tamen librorum manu scriptorum summam fidem tribuendam esse ratus

¹ Librum manu scriptum accuratius descripsimus (KARÁCSONYI 33—39.), et demonstravimus hunc codicem neque ex Z, neque ex C exscriptum esse.

² De hac re vide infra 9₂₀₋₂₆.

³ Censura editionis: KARÁCSONYI 41—44.

⁴ Ibid. 45.

lectiones traditas saepe in apparatus relegat, in textu vero restituendo coniecturas amplectitur. Nonnumquam evenit, ut errata, quae KOWNACKI vel ENDLICHER admiserit, PILAT quoque codicibus neglectis recipiat, quin etiam ea cuidam codici mendis illis vacuo false attribuat. Quare id fecerit, nescio. Fortasse exemplaribus codicum ab operis sociis descriptis usus est, quorum fidem suspectam testimoniis editionum priorum accommodare voluit.¹

FLORIANUS =

6. FLORIANUS, M[ATTHIAS]: *Vita Sanctorum Stephani regis et Emerici ducis (Historiae Hungaricae Fontes Domestici. Pars prima: Scriptores [vol. I.], Quinque-Ecclesiis, 1881., 70—79.*

FLORIANUS codices inspicere supersedit. Plerumque STANISLAUM PILAT, nonnumquam STEPHANUM LADISLAUM ENDLICHER secutus excerpta quaedam ex compositione longiore Chronicorum Hungaro-Polonicorum ad vitam sancti Stephani spectantia excudenda curavit.²

GOMBOS =

7. GOMBOS, ALBINUS FRANCISCUS: *Catalogus Fontium Historiae Hungaricae I., Budapestini, MCMXXXVII., 563—574.*

GOMBOS corpus fontium ex operibus prelo impressis composuit. Quamquam nonnullas Chronicorum nostrorum editiones enumeravit, solo *Monumentorum Poloniae Historicorum* textu usus est, quem novis mendis additis corrupit.³

DEÉR =

8. SZENTPÉTERY, EMERICUS: *Scriptores Rerum Hungaricarum II., Budapestini, MCMXXXVIII., 299—320.* Textum recensuit IOSEPHUS DEÉR.

DEÉR codicem Z secutus, lectiones vero codicis C in apparatu critico proferens ceteros libros manu scriptos (item compositionem breviorum) neglexit. Quod valde dolendum est. Ille enim editor fuit ultimus, qui varias lectiones codicis Varsoviani Krasinskiani, antequam hic liber manu scriptus periret, exscribere potuisset. Etiam inconstantiae, quae dicuntur orthographicae, neglectus notarum marginalium, errata typographica et falsae lectiones in hac editione reprehendi possunt. Quibus mendis facile adducimur, ut editorem photocopiis tantum codicum usum esse putemus. Ex editionibus DEÉR ea nisus est praecipue, quam STANISLAUS PILAT confecerat. Partes Chronicorum ex legenda Hartviciana exscriptas litteris latius dispositis perspicuas reddidit, quo commoditati lectorum consuluit.⁴

¹ Ibid. 46—49.

² Ibid. 49—51.

³ Ibid. 52—53.

⁴ Ibid. 53—56.

9—10. KĘTRZYŃSKI, WOJCIECH: *O kronice węgiersko—polskiej (Vita sancti Stephani, regis Ungariae, Ungarico—Polona)*. Rozprawy Akademii Umiejętności w Krakowie, Wydział Historyczno—filozoficzny. Seria II, tom IX. (=XXXIV.), Kraków, 1897., 365—373.; separatum, Kraków, 1897., 11—19.

=KĘTRZYŃSKI

KĘTRZYŃSKI cum compositionem breviorē ex codice **O** publici iuris faceret, etiam textum ampliorem legendamque Hartvicianam semper ante oculos habuit, horumque lectiones nonnumquam praetulit lectionibus ipsius codicis **O**, cuius vocabula persaepe in apparatu, vel ne ibi quidem inveniuntur. Rasuras emendationesque librarii praeteriit. Nonnullae coniecturae correctionesque in hac editione nihilominus magni aestimandae sunt.¹ — Separato usi sumus.

Restat, ut pauca de ratione editionis nostrae proponantur.

Compositionem maiorem ex codice **Z** sumptam in columnā laeva collocavimus, breviorē vero ex codice **O** in dextera. Ubi duae compositiones congruerunt, textus earum communis in media columnā legitur. Si quaedam partes pluribus in codicibus insunt, semper codicem **Z** sequentes varias lectiones ceterorum codicum subscripsimus.

Locos cum litteris divinis concordantes (quibus colligendis LADISLAUS SZEKFŰ nobis gratissimum fecit) inclinatis litterarum formis, vocabula vero ex quovis codice Hartviciano exscripta minoribus litteris excudi curavimus fontibus margini ascriptis. Litterae rubrae codicis **Z** litteris pinguioribus significantur. Singula capita ipsi numeris notavimus, et aequae ac alia additamenta nostra, angulatis uncis inclusimus. Coniecturas correctionesque et nostras et virorum doctorum, qui Chronicis Hungaro—Polonicis studuerant, in apparatu dedimus, ubi editiones supra sub numeris **1—10**. laudatas nomine recensentis, paginas numeris maioribus, versus vero minoribus signavimus. Inter coniecturas memoravimus etiam lectiones, quae in codicibus non inveniuntur, ab editoribus vero tacite textui insertae erant. Quae de scribis diversis codicum (velut **Z**, **Z**¹, **Z**^{2mg}) exponimus, ad paginas solum pertinent, in quibus Chronica nostra leguntur; de ceteris partibus librorum manu scriptorum referre nostrum non est.

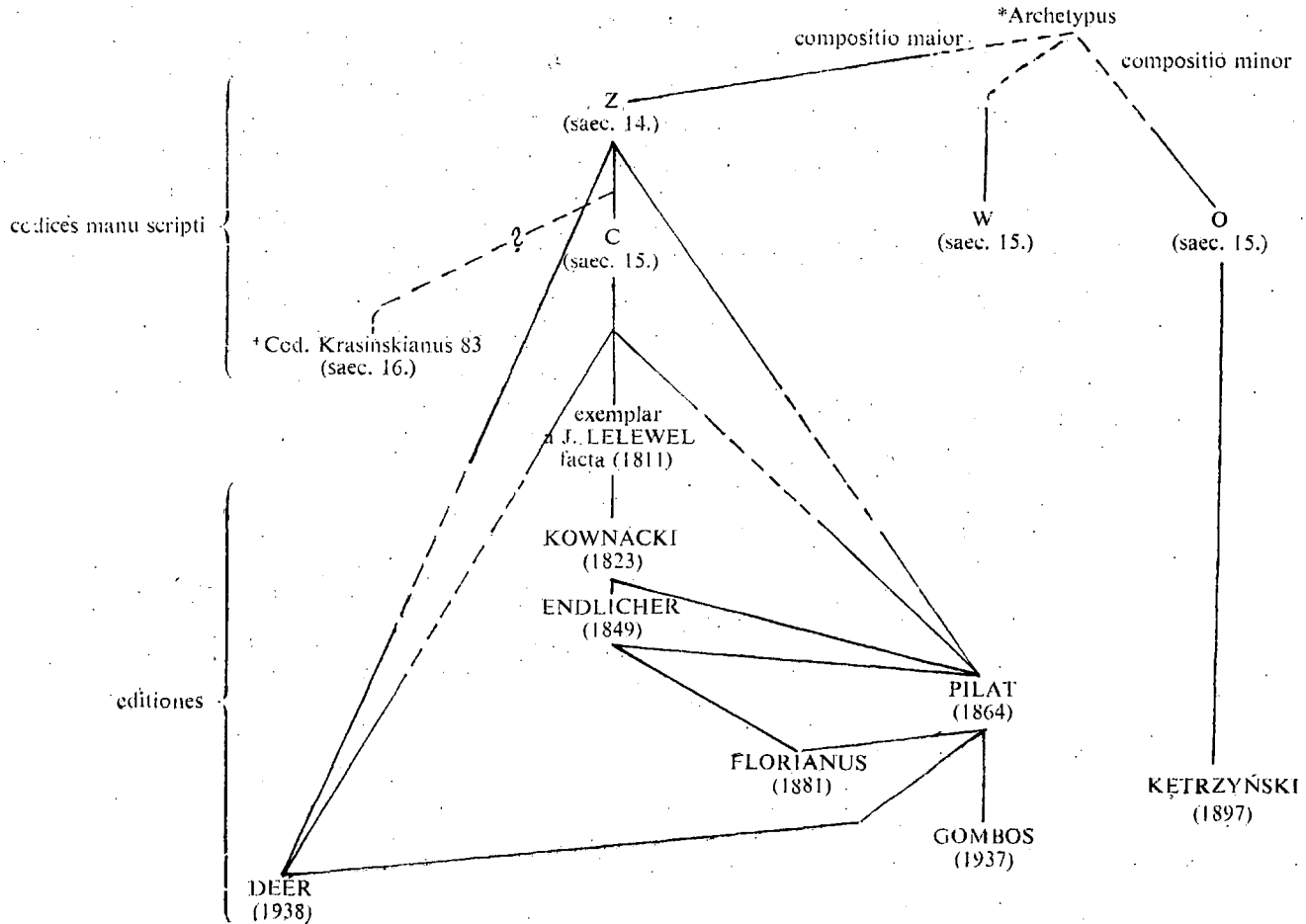
In rebus orthographicis codices ad litteram expressimus, interpunctio autem tota nostra est. Scribae enim illius temporis notis distinguendi saepenumero ideo tantum usi erant, quo facilius animum lectoris ad verba consonantia vel cursus clausularum verterent. Editiones magna varietate orthographiae inter se differunt, quam nisi de nominibus propriis agitur, apparatui apponere praetermittimus; negligimus etiam nomina, quae saepissime occurrunt, velut *Ungaria—Hungaria, Ungari—Hungari* etc.

Commentaria, interpretationes et indices separatim edere volumus.

Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita in fine voluminis (p. 75.) leguntur.

¹ Ibid. 51—52.

STEMMA

|| Z (C)

|| W

|| O

|| Z fol. 90^r a₁
|| C p. 349 a₄₃
|| W fol. 177^v₁
|| O fol. 371^r a₄₂

[1.] Incipit Cronica
Vngarorum iuncta
et mixta cum cro-
nicis polonorum et
uita sancti stephani

Incipit uita beati
Stephani Regis
Vngarorum

Vita sancti stepha-
ni regis vngarie

Z (C W)

Omne datum optimum et omne donum perfectum de-
sursum est || descendens a patre luminum. Huius patris
datum optimum post passionem et gloriosam re-
surreccionem et ascensionem domini nostri iesu
christi in omnes regiones large proueniens, qui omnes
homines uult saluos fieri, ad orientalem regionem
vngarorum usque difusum est, quos iesus christus,
qui est deus omnipotens, non in propria regione,
in aliena, que sclauonia nominatur, post multos
labores et erumpnas ad fidem catholicam ||

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 402¹¹⁻¹⁷
Cf. Iac. 1, 17.
C p. 349 a || b

Cf. I. Tim. 2, 4.

Cf. Apoc. 15, 3.
Desinit W
(fol. 177^v) ||

1 Incipit Z] anno domini M^oCCCLXXI^o wladislaus filius kazimiri primogenitus
regis polonie receptus est per ipsos bochemos in [[bochemie]] regem bochemie eodem
anno coronatus add. in margine superiore Z^{2mg}; Aquila add. super numero
M^oCCCLXXI^o Z^{3mg} * Cronica Z: om. C * 2 Vngarorum Z: vngarorum
C * 5 stephani Z: Stephani C; post hoc uocabulum KOWNACKI 2₄-4₈ et
ENDLICHER 60₆₋₂₈ dedicationem legendae sancti Stephani regis (1000-1038) ab
episcopo Hartuico conscriptae Colomannoque regi Hungariae (1095-1116) dicatam
inserunt, non autem ex codicibus Hartuici fide dignis, sed ex editione SCHWANDTNERI
(Scriptores Rerum Hungaricarum veteres, ac genuini I., Vindobonae, MDCCXLVI.,
413₁₇-414.), qui textu SURII ad suae aetatis morem composito usus est, cf. KARÁCSONYI
p. 44. adnot. 128. * 7 Huius Z C: huius W * 8-9 resurreccionem
Z W: resurreccionem C * 9 et ascensionem Z C: nec non et ascensionem
W * 10 large Z C: bis W * proueniens Z W: proueniens C * qui
codd.] quia Hartv. BARTONIEK 402₁₄ * 11 uult Z: wlt C W * orientalem
Z W: difusum C * 12 vngarorum Z: Vngarorum C W * difusum
Z: diffusum C W * 13 omnipotens codd.: optimus KOWNACKI 4₁₉, ENDLICHER
61₃ * propria Z C: sua W * 14 in aliena Z C: sed in aliena W *
sclauonia codd.: Sclauonia KOWNACKI 4₂₀; Sclauonia ENDLICHER 61₉; Sclauonia
cett.

Z (C)

mirabili sua prouidencia uocare dignatus est.

Cf. Act. 18, 2.

Cf. I. Reg. 10, 2.

Cf. Gen. 7, 21.

Cf. Iudith 1, 7.

Cf. Deut. 28, 25.

Cf. Iudith 2, 3.

Cf. Lucae 2, 1.

Cf. Esther 3, 14.

Cum autem rex eorum, qui *aquila* proprio nomine nuncupabatur, esset locupletatus argento *et auro et gemmis preciosis* hominumque et *animalium, uolucrum et bestiarum* siluestrium maxima multitudinē ita, ut deliciae mundi ex omni parte ei affluerent, *Exaltatum est et eleuatum cor eius*, et decreuit in animo suo, ut *omnia regna terrarum* et omnes nationes confringeret, et *suo imperio subiugaret. Exijt edictum* ab ipso, ut *omnes prouincie*, super quas timor eius erat, abbellum [*sic!*] ualidum parati et armati [*sic!*] congregarentur. Q(ui) cum conuenissent, et innumerabiles campos operuissent, elegit C acies de uiris probissimis et *ad bella promptissimis* a nemine consilium disquirens, ne quis sibi oppigriciam [*sic!*]

Cf. Iudic. 20, 46.

1—2 prouidencia uocare Z: prouidencia uocare C * 3 Cum autem C] Aquilla || rex || primus || hungallie add. C^{2mg}, quae uocabula PILAT 495 a₁₈ et GOMBOS 564₃ pro titulo praeposuerunt * 5 nuncupabatur Z: nuncupabatur C * 10 uolucrum Z: uolucrum C * 19—20 confringeret codd.: conurgeret [*sic!*] KOWNACKI 6₁₀, ENDLICHER 61₁₈ * 23 prouincie Z: provincie C; nationes [*sic!*] KOWNACKI 6₁₂, PILAT 495 b₇; nationes ENDLICHER 61₁₉₋₂₀ * 24—25 abbellum Z: ad bellum C edd. * 25 ualidum Z: validum C * 27 Q(ui) codd.: quod KOWNACKI 6₁₄, ENDLICHER 61₂₁; quae PILAT 495 b₉, GOMBOS 564₉ * 28 conuenissent Z: conuenissent C * 30 operuissent codd.: onerassent [*sic!*] KOWNACKI 6₁₅₋₁₆, ENDLICHER 61₂₂ * C codd.: om. KOWNACKI 6₁₆, ENDLICHER 61₂₂ * 31 uiris Z: uiris C * 31—32 probissimis Z: pronissimis C; strenuissimis [*sic!*] KOWNACKI 6₁₆, ENDLICHER 61₂₂₋₂₃ * 35 oppigriciam codd.: oppigratia [*sic!*] KOWNACKI 6₁₈; ob pigriciam corr. ENDLICHER 61₂₄; ob pigritiam celt.

Z (C)

uel amore possessio-
 num uel dolore uxoris
 aut puerorum suorum
 dis(s)uaderet, sed cum
 5 probitate corporis sui
 et cordis constancia ||
 consilium iniens contra
 lithuam acies mouit,
 quos statim oppressit,
 10 *et omnem terram uasta-*
uit. Quibus subiectis
 scociam, ubi sanctus
 Brandanus requiescit,
 intrauit, et sue potencie
 15 subpeditauit. Inde uero
 daciam [*sic!*] ingredi-
 ens cum ipsis conflic-
 tum habuit, quibus *ter-*
 0 *ga uertentibus* multos
occidit, reliquos sue
 dominacioni subdidit.
 Congregatis autem ca-
 rinis in dacia [*sic!*] ma-
 re ascendit, et ubi flu-
 25 uius, qui Renus dici-
 tur, mare intrat, per re-
 num erectis remis theu-
 toniam ingressus est;
 ad Coloniam ciuitatem
 30 egregiam ueniens *tento-*
ria fixit. [*Tu autem...*]

Z fol. 90^r a || b

Cf. Ier. 4, 20.

Cf. Ex. 23, 27.

Cf. Ex. 19, 2.
Cf. Ps. 40, 11.

2 uxoris Z: vxoris C * 4 disuaderet Z: disuaderet C atque DEÉR 301₂;
 disuaderet *edd. cett.* * 8 lithuam Z: litwani[[a]] C, *quod uocabulum ultima*
littera deleta in litwam est emendatum; Lituan leg. in C DEÉR 301₃₇ *
 9 oppressit Z: oppresit C * 10—11 uastauit Z: vastauit C * 12 sco-
 35 ciam *codd.*: Scutiam KOWNACKI 8₂₋₃; Scuciam ENDLICHER 61₂₈; Scotiam *cett.* *
 ubi Z: ubi C * 13 Brandanus Z: brandanus C * 15 uero Z: uero C *
 16 daciam *codd.*: auctorem cogitauisse de Dania recte opinatur DEÉR 301₃₉ *
 19 uertentibus Z: uertentibus C * 22—23 carinis Z: karinis C *
 24 ubi Z: ubi C * 25 Renus Z: renus C * 27 erectis *codd.*: erectis
 40 KOWNACKI 8₁₁, ENDLICHER 62₂ * 29 ad Z: Ad C; et ad ENDLICHER 62₃ *
 30 ueniens Z: ueniens C * 30—31 tentoria C] *ante uocabulum ras. 3 litt.* *
 31 [*Tu autem*] Z: *litura rubra del. Z^{rubr}; om. C*

Z (C)

[2.] De occisione XI virginum milium ||

Cp. 349 b || 350 a

Mox illi contra occurrunt XI milia sanctarum uirginum uisitatis liminibus sanctorum apostolorum petri et pauli de roma ueniencium, quas cum uidissent, perterriti sunt custodes, et celeriter nunciant regi, quia nondum eos aliquis perturbauerat, postquam almaniam intrauerat. Rex et acies subito territi contra uirgines christi exierunt, et eas cedere ceperunt. Cum autem fere omnes cese fuissent, et rex ipse ad uirginem christi vrsulam a(p)propinquasset, et eam intuitus fuisset, et quod uirgo et non uir esset, cognouisset, dixit ad eam: „O si ad nostram regiam magnificenciam tam tua nobilis uirginitas nuncium direxisset, et nobis tuum gloriosum aduentum signifi-

Cf. II. Sam. 17, 21.

Cf. Gen. 24, 23.

Cf. Esther 1, 7.

Cf. Ios. 6, 17.

5—6 uirginum uisitatis Z: uirginum uisitatis C * 8 de roma *codd.*: de Verona [*sic!*] KOWNACKI 8₁₈; de Uerona ENDLICHER 62, * 8—9 ueniencium Z: ueniencium C * 9—10 uidissent Z: uidissent C * 12—13 quia nondum Z: quia nondum C * 14—15 almaniam *codd.*: allemaniam KOWNACKI 10₄; Allemaniam ENDLICHER 62₉₋₁₀; Allmaniam PILAT 496 a₁₅, GOMBOS 564₂₆; Almaniam DEÉR 301₁₇ * 15—16 intrauerat. Rex et acies *edd.*: intrauerat rex. Et acies Z; intrauerat rex. et acies C; *has lectiones codicum approbare non potuimus, cum acies subito territi a praeceptis congruentiae abhorreret; intraverant coni.* DEÉR 301₃₆ * 17 uirgines Z: uirgines C * 22 ipse Z: Ipse C * uirginem Z: uirginem C * 22—23 christi *codd.*: christianam KOWNACKI 10₈, ENDLICHER 62₁₂₋₁₃, PILAT 496 a₁₈₋₁₉, GOMBOS 564₂₆; Christus *leg. in C* PILAT 496₃₃ * 23—24 aporpinquasset *codd.*: apporpinquasset *corr. edd.* * 25—26 uirgo Z: uirgo C * 30—31 uirginitas Z: uirginitas C * 33 aduentum Z: aduentum C

Z (C)

casset, nunquam no-
 strorum militum feroci-
 tas tuas acies occidis-
 set. Vnde *quia hoc per*
 5 *ignoranciam* factum
 est, noli de tuis colle-
 gijs tritari, sed ma-
 gis consolare, quia *mi-*
 0 *chi copulaberis*, et re-
 gina omnium regno-
 rum eris." Cui *respon-*
dens beata ursula *dixit*:
 „Inique canis fe||rox
 et audax, ego regi celo-
 15 rum copulata sum, te
 autem, qui ut *draco* ini-
 qu(u)s uoras christia-
 nos, ut *dyabolum* de-
 spicio." Q(uod) cum ui-
 0 tuperatum coram exer-
 citu suo se cognouisset,
 rex iratus uehementer
 decollari eam precepit
 cum reliquis uirginibus
 25 suis.

Vna autem, cui no-
 men erat Cordula, inter
 funera uiua latitabat.
 Cum autem media nox
 30 esset, descendit iesus
 christus cum luce clara
 et angelis canentibus,
 et deportauit animam
 sancte ursule et ani-

1 nunquam Z: numquam C * 1-2 nostrorum *codd.*: nostrum [*sic!*]
 KOWNACKI 10₁₅, ENDLICHER 62₁₇; meorum *leg. in C* PILAT 496₃₃ et DEÉR 301₃₈ *
 6-7 collegijs *codd.*: collegis *corr.* KOWNACKI 10₁₇₋₁₈, ENDLICHER 62₁₉, PILAT
 496 a₂₆₋₂₇, GOMBOS 564₃₃; collegijs DEÉR 301₂₅ * 8 consolare *codd.*: consolari
 [*sic!*] ENDLICHER 62₁₉ * 12 ursula Z: vrsula C * 13 Inique Z: inique
 40 C * 14-15 celorum *codd.*: Coesaris [*sic!*] KOWNACKI 10₂₂; Cesari
 ENDLICHER 62₂₂ * 16 ut *codd.*: est [*sic!*] KOWNACKI 10₂₃, ENDLICHER
 62₂₂ * 16-17 iniquus *codd.*: iniquus *corr. edd.* * 17 uoras *codd.*: vorans
 KOWNACKI 10₂₃₋₂₄, *idem leg. in Z* PILAT 496₃₄; uorans ENDLICHER 62₂₂ *
 19 Q(uod) *codd.*: qui *leg. in C* PILAT 496₃₄ et DEÉR 301₃₈ * 19-20 uituperatum
 45 Z: vituperatum C * 22 uehementer Z: uehementer C * 23 decollari
 Z: decolari C * precepit *codd.*: percepit KOWNACKI 12₂, ENDLICHER 62₂₅ *
 24 reliquis *codd.*: relinquis [*sic!*] DEÉR 301₃₁ * uirginibus Z: uirginibus C *
 27 Cordula Z: cordula C * 34 ursule Z: vrsule C

Cf. Act. 3, 17.

Cf. Gen. 29, 34.

Cf. Matth. 3, 15.

Z fol. 90^r b || 90^v a

Cf. Apoc. 12,
 4-9.

- Cf. Matth. 4, 17.* mas sanctarum uirginum ad regna celorum. Quod cum uidisset sancta cordula, lacrimari cepit amarissime, quod sodales suas dereliquisset. *Mane autem facto statim surrexit, et per funera deambulare cepit.* Quod cum uidisset quidam paganus, gladio *caput eius amputauit.* [Tu autem...]
- Cf. Iudic. 19, 27—28.*
- Cf. II. Sam. 16, 9. Cf. Ps. 40, 11.*

[3.] De uictoria Atyle regis

- C p. 350 a || b* Mouit autem de colonia tentoria sua in austriam, et ibi pugnavit cum rege theutonico. Quo deuicto || apuliam ingressus est, ibi cum francigenis et normandis pugnam habuit, et eos deuincens sue magnitudini subiugauit. Post h(ec) montes pertransiens lombordiam [sic!] planam terram inueniens ciuitatibus multis repletam, muris ornata, turribus altis-
- O fol. 371^r a || b*
- Cf. Judith 1, 1—3.*

Cum senuisset rex atyla famosus victor terrarum [cf. *infra* 20₁₅₋₁₈] Scocie, dacie, austrie, vndecimque virginum milibus in colonia cesis, francigenis quoque et iormanis [sic!] || sue magnitudini subiugatis terraque

lambardie [sic!]

1—2 uirginum Z: virginum C * 3 uidisset Z: vidisset [quidam paganus gladio caput eius] C * 4—5 lacrimari *codd.*: lacrimare DEER 302₂ * 11 uidisset Z: vidisset C * 13—14 [Tu autem] Z: *litura rubra del. Z rubr. om.* C * 15 uictoria Z: victoria C * 15—16 Atyle Z C: Aquilae KOWNACKI 12₁₆; Aquile ENDLICHER 63₁ * 17—18 colonia Z: Colonia C * 18 in Z: ad C * 19 austriam Z C: *auctorem cogitauisse de Austrasia opinantur* KOWNACKI 11₂₂, PILAT 496₃₇ et GOMBOS 564₄₅ * 20 theutonice Z C: Theotonico KOWNACKI 12₁₉, ENDLICHER 63₂₋₃ * 21 apuliam Z: Apuliam C * 24 iormanis O: Normanis *corr.* KĘTRZYŃSKI 11₁₃ * 25 deuincens Z: devincens C * 27 h(ec) Z C: hoc KOWNACKI 12₂₂, ENDLICHER 63₅, DEER 302₁₀, *idem leg. in* Z PILAT 496₃₄ * 28 lombordiam Z C: Lombardiam *edd.* * lambardie O: Lombardie *corr.* KĘTRZYŃSKI 11₁₄ * 30 inueniens Z: inueniens C * 31 muris Z C: muribus [sic!] KOWNACKI 12₂₅, ENDLICHER 63₇

Z (C)

Z (C O)

O

simis decoratam, *Terram* [sic!] uastauit, *muros*

dissipauit, turres confregit. Pro iniquitate autem tali *plaga dei* appellatus est.

Totum

autem

mundum peragrare uolens et romanum imperium sibi usurpare cupiens.

romam *exercitum* suum mouit, et armatus *feroci animo* procedebat. Cui in prima statione nocturni sui, cum || in *cubiculo* dormitaret, per uisum *angelus* sanctus

apparuit dicens: „Precepit tibi *dominus deus iesus christus*, ut

cum ferocitate tua

ciuitatem sanctam

romam,

ubi apostolorum

meorum corpora requiescunt, ne introeas, nec attemptare aude-

as, sed reuertere, et meum electum regem Kazimirum, qui m(ich)ij <in> Sclauonie et Chr-wacie partibus toto cor-

vastata
muros eius

vero

contra romam suum *exercitum* mouit.

Cui

in *cubili* suo *dormienti* sanctus *angelus*

romanam,

sanctorum

as.

Cf. *Ier.* 36, 29.
Cf. *Ier.* 5, 10.

Cf. *II. Par.* 26, 20.

Cf. *II. Mach.* 12, 27.
Cf. *II. Mach.* 10, 35.

Z fol. 90^v a || b
Cf. *Iudith* 14, 13.
Cf. *Matth.* 1, 20.

Cf. *Eph.* 5, 20.

1—2 *Terram* Z C: *terram* *edd.* * 2 *uastauit* Z: *vastauit* C * 3 *muros* Z C: *mures* [sic!] KOWNACKI 12₂₆, ENDLICHER 63₈ * 8 *Totum* Z C: *totum* O * 11 *uolens* Z C: *uolens* O * 12—13 *usurpare* Z: *vsurpare* C O * 18 sui Z C: *sive* KOWNACKI 14₁, ENDLICHER 63₁₃ * 19—20 *dormitaret* Z: *dormiret* C * 20 *uisum* Z C: *uisionem* *leg. in C* PILAT 497₃₀; *uisum* [sic!] *leg. ibid.* DEÉR 302₃₁ * 28 *ubi* Z: *vbi* C; *Vbi* O * 31 *ne* *codd.*: *nec* PILAT 497 a₉, GOMBOS 565₉, KĘTRZYŃSKI 11₂₀ * 34 *reuertere* Z C: *reverte* KOWNACKI 14₁₀, *idem* *leg. in Z* PILAT 497₃₁; *reuerte* ENDLICHER 63₁₆ * 35—36 *Kazimirum* Z: *kazimirum* C; *Casimirum* KOWNACKI 14₁₁, ENDLICHER 63₁₇, PILAT 497 a₉₋₁₀, GOMBOS 565₁₀ * 36 *m(ich)ij* Z C: *in* *edd.*

Z (C)

Z (C O)

O

dis ac mentis affectu
fideliter in seculo serui-
uit, in eis, qui ipsum
tradendo turpiter occi-
derunt, ulciscere, quia
dixerunt: »nunquam
rex erit super nos, sed
nos ipsi regnabimus.«

Cf. I. Sam. 8, 19.

Cf. Gen. 31, 3.

perpetuam

Generacionem autem
tuam post te in humi-
litate romam uisitare
et coronam

habere faciam." Hijs
dictis

Cf. Act. 12, 10.;
Matth. 28, 2.

Cf. Num. 22, 41.

discessit angelus.

angelus dei descendit
[sic!].

Cum autem mane
factum esset, rex

Cf. II. Mach.
12, 27.

mouit exercitus suos in
ciuitatem, que uenecia
uocatur,

in ciuitatem, que ue-
necia uocatur, exerci-
tus suos mouit,

et inde progrediens
uenit

Cf. Ex. 14, 31.

Cf. Iudic. 1, 26.

supra

litus maris, ibique ci-
uitatem nouam edifi-
cauit,

super

eamque

ad honorem nominis
sui

et eam

et memoriam postero-
rum

Aquileiam nomina-

uit, Vnde ab aquila
rege ungarorum nomen
sumpsit. Mouit autem
inde se et exercitus su-
os, et

uit.

Dehinc

pertransiuit alpes

9 Generacionem Z C: generacionem O * 11 uisitare Z: uisitare C O *
16 descendit O: discedit corr. KĘTRZYŃSKI 11₂₂ * 22 uocatur Z: uocatur
C * 23 progrediens Z C: pprogrediens O * 24 uenit Z: uenit C O *
25 supra Z C: super DEER 302₂₉, idem leg. in C PILAT 497₃₁ * 26 litus Z C:
littus O * ibique codd.: ibidemque KOWNACKI 16₄, ENDLICHER 63₂₆ * 45
32 et Z: et ad C * 34 Aquileiam Z C: aquileiam O; Aquiley[a] || construct[a]
|| est ab A[aquila] || rege add. C^{2mg} * 35 Vnde Z C: unde edd. * 36 unga-
rorum Z: ungarorum C * 40 alpes Z C: Alpes O

Z (C)

Z (C O)

O

carintie,

et uenit in terminos

tyrancie [sic!],

Cf. I. Sam. 7, 13.

5 chrvacie—sclauonie,
inter fluuios Savam et
dravam, ibique occur-
rerunt ei principes chr-
vacie et sclauonie, et
direxerunt acies, || et
10 *refulsit sol in clipeos au-
reos, et resplenduerunt
montes ab eis, et fece-
runt*

dacie [sic!] et slauonie,

C p. 350 b || 351 a
Cf. I. Mach. 6, 39.

et <fecerunt>

conflictum magnum
octo die-

15 bus. *Tradidit autem eos
deus in manus aquile
regis propter regem eo-
rum ka-*

bus, quos *tradidit deus
in manus atyle propter
regem eorum*
tre-

Cf. Ex. 21, 13.

zimirum, quem tradi-
derant, et turpiter oc-
cide-

rant.

20 rant; cesi sunt autem
sclauoi et chrwati, alij
fugerunt, et alij *in cap-
tuitatem ducti sunt.*
Cum || autem post uic-
toriam fluuium, qui
draua dicitur, pertrans-
isset, et uidisset *terram*
25 *planam atque fructife-
ram,* et post XXV an-
norum curriculum ab
egressu terre sue orien-
talis ungarie computas-
35 set, et post tantorum

Cf. Ez. 25, 3.

Z fol. 90^v b || 91^r a

Cf. II. Reg. 18, 32.

1 tyrancie O: Carintie corr. KĘTRZYŃSKI 11²⁸ * 2 uenit Z: venit C O *
3 chrvacie Z C: et add. edd. * 4 Savam Z: Sawam C * 7 sclauonie Z:
sclauonie C * 9 clipeos Z: clipieos C * 10 resplenduerunt Z C: resplen-
derunt KOWNACKI 16¹⁵, ENDLICHER 63³³, *idem leg. in Z PILAT 497³³ et DEÉR 303*, *
11 <fecerunt> O: add. KĘTRZYŃSKI 11²⁹ * 18—19 kazimirum Z C: Casimirum
KOWNACKI 16¹⁸, ENDLICHER 64²⁻³, PILAT 497 b⁵, GOMBOS 565²⁴ * trezimi-
rum O: Crezimirum corr. KĘTRZYŃSKI 11³⁰⁻³¹ * 19 quem Z O: que C;
[[d]] add. O * 19—20 tradiderant *codd.*: tradiderunt KOWNACKI 16¹⁹, EN-
DLICHER 64³, GOMBOS 565²⁴, *idem leg. in Z PILAT 497 b₅* * 20—22 occiderant
15 *codd.*: occiderunt KOWNACKI 16¹⁹, ENDLICHER 64³, GOMBOS 565²⁴, *idem leg. in Z
PILAT 597 b₅₋₆* * 24 fugerunt: fu[[.]]gerunt Z; fugierunt C * et Z:
om. C * 26—27 uictoriam Z: victoriam C * 28 draua Z: drava C *
29 uidisset Z: vidisset C * 30—31 fructiferam Z C: frugiferam KOWNACKI
16²¹, ENDLICHER 64⁷ * 34 ungarie Z: vngarie C

bellorum uictorias se debilitatum presensisset, quid agere deberet, cogitare cepit, utrum in terram propriam rediret, uel istam occupatam possideret. Vnde cum multos dies in cogitatione et tristitia duceret rex, hoc ei bonum uisum est consilium, si uxores sclauas et chrwatas copularent, ita terram in pace et quiete possideret. Quod cum retulisset exercitui suo, placuit omnibus hominibus consilium. Perambulabat autem terram, et delectabatur in ea, q(uia) terra promissionis, tamquam terra israelitico populo. *Missis autem*

Cf. Num. 21, 21.

Cf. Ex. 2, 1—2.

Cf. Deut. 18, 1.

Cf. II. Reg. 24, 17.

Cf. Deut. 18, 1.

Cf. Ier. 48, 21.

am de tribu eadem, et copulauit sibi eam in uxorem,

similiter et exercitus eius de eadem tribu uxoribus copulatus est; pertransiens autem danubium inuenit terram planam et campestem

nuncijs suis accepit a principe sclauorum fili-

Missus [sic!] tandem

am, et copulauit eam sibi uxorem, que peperit ei filium, cui nomen imposuit coloman. [*Cf. infra 20₁₂₋₁₄.*]

1 uictorias Z: uictorias C * 4 utrum Z: Vtrum C * 5—6 rediret Z C: redire [sic!] KOWNACKI 18₄, ENDLICHER 64₁₁, *idem leg. in C* PILAT 497₃₄ * 10
11 uisum Z: visum C * 12 uxores Z: vxores C * 13 copularent Z C: copularet KOWNACKI 18₈, ENDLICHER 64₁₄, *idem leg. in Z* PILAT 497₃₄₋₃₅ * 40
15 Quod Z C: Quid KOWNACKI 18₉ * 18—19 Perambulabat Z: perambulabat C; Obambulauit KOWNACKI 18₁₁; obambulauit ENDLICHER 64₁₆ * 23 populo Z C: erat *add.* PILAT 497 _{b₂₄}, GOMBOS 565₃₅ * 24 Missus O: Missis *corr.* * 4
KĘTRZYŃSKI 11₃₁ * 25 a Z C: A O * 26 sclauorum Z C: slauorum O * 30 uxorem Z: vxorem C * 35 uxoribus Z: vxoribus C *
37 inuenit Z: inuenit C

Z (C)

Z (C O)

O

herbisque superfluis uirentem, pastoribus et pecudibus seu iumentis et poledris indomitis plenam. Nam in terra hac solummodo pastores et aratores morabantur. Rex uero sclauonie et chrwacie circa mare delectabatur in ciuitate, que Sipleth dicitur, quam sanctus paulus apostolus ad fidem christianam conuertit, et ipsam episcopalem kathedram V anis tenuit, deinde ordinato episcopo. romam pecijt.

*Cf. Ez. 34, 14.
Cf. Gen. 9, 10.*

Post h(ec) autem mouit se, et pertransiuit fluuium, qui

Thisa dicitur,

vocatur craa [*sic!*],

ibique planiorem et spaciosiorem terram inuenit, in qua

Cf. Ex. 3, 8.

magis

multum

delectare cepit.

Tunc

Et

aduocato omni exercitu suo ad laudem et gloriam || exercitus sui Vngariam eam ||| appellauit. *Distribuitque principibus et*

C p. 351 a || b
O fol.
371^r b || 371^v a
Z fol. 91^r a ||| b
Cf. Act. 13, 19.

1—2 uirentem Z: virentem C * 6 solummodo Z C: solum KOWNACKI 18₂₃, ENDLICHER 64₂₄, *idem leg. in Z PILAT 498₂₁* * 8 uero Z: uero C * 10 delectabantur Z C: delectabatur *corr.* KOWNACKI 18₂₅₋₂₆, ENDLICHER 64₂₆, GOMBOS 565₄₁, *idem leg. in Z PILAT 498 a₈* * 11 Sipleth Z: sipleth C * 13—15 paulus — conuertit] *cf. Rom. 15, 19.: ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi* * 14—15 conuertit Z: conuertit C * 17 deinde Z: Deinde C * 20 h(ec) Z C: hoc O * 21—22 pertransiuit Z C: pertransijt O; pertransiens ENDLICHER 64₃₀ * 23 Thisa Z: Chisa C; Chrsa *leg. in C PILAT 498₂₁₋₂₂* * craa O: Draa *corr.* KĘTRZYŃSKI 11₃₄ * 24 planiorem Z C: planiorem O * 25 spaciosiorem *codd.*: spatiorem [*sic!*] KOWNACKI 20₃ * 25—26 et spaciosiorem terram inuenit Z] *haec uocabula atramento atrofusco rescripsit Z¹*; et spaciosiorem terram *add.* Z^{4mg} * 26 inuenit Z: inuenit C O * 30 aduocato Z: aduocato C O * 33 Vngariam Z: vngariam C O * 34 appellauit Z O: appllavit C

Z (C)

Z (C O)

O

	conferens eis magnas possessiones,	baronibus terram,	
Cf. Ex. 21, 4.		et decreuit hoc omnium consensu, ut si uxor eius multos	
Cf. II. Reg. 3, 27.	pareret	filios, primogenitus regnaret super [[terram]] omnes.	pareres [sic!]
Cf. Ex. 2, 1—2.	Post h(ec) autem uxor eius peperit filium, cui imposuit nomen Columan, qui accepit uxorem de chrwacia. Cum autem senuisset aquila famosus uictor terrarum, congregatis		Congregatis quoque
Cf. II. Reg. 24, 17. Cf. Ex. 2, 1. Cf. I. Sam. 8, 1.		cunctis principibus et magnatibus terre tradidit regnum in manu filij sui	
Cf. Deut. 33, 5.		et mortuus est. Post mortem autem patris sui uxor	coloman,
Cf. Gen. 30, 35.; II. Par. 21, 3.	colummanni,	genuit filium, qui uocatus	coloman
Cf. II. Par. 22, 4.		autem mortuo patre regressus est in ciuitatem suam aquileiam, et ibi accepit uxorem grecam de constantinopolitano imperio.	est bela. Hic
Cf. II. Sam. 12, 24.	columanni		
	fuit bela. Iste		
Cf. Ex. 2, 1.			

4—5 omnium *codd.*: omni KĘTRZYŃSKI 11₄₁ * 6 uxor Z: vxor CO * 7 pareres O: pareret *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₁ * 9—10 [[terram]] Z: *litura punctisque subscriptis del. Z*; *om.* CO * 10 omnes *codd.*: omnibus KOWNACKI 20₁₁, ENDLICHER 65₃ * 11 uxor Z: vxor C * 13—14 Columan Z: Columen *a. corr.*, Columan *p. corr.* C; Colummen KOWNACKI 20₁₃, ENDLICHER 65₅ * 14—15 uxorem Z: vxorem C * 17 uictor Z: victor C * 21 manu *codd.*: manus KOWNACKI 20₁₈, ENDLICHER 65₈, KĘTRZYŃSKI 12₂, GOMBOS 566₄, *idem leg. in C* PILAT 498 b₆ * 23 colummanni Z: Colummanni C; Colummani KOWNACKI 20₁₈, ENDLICHER 65₈; Columanni PILAT 498 b₆, GOMBOS 566₄, DEÉR 304₁₂ * 26 uxor Z: vxor CO * 27 columanni Z C: Colummani KOWNACKI 20₂₀, ENDLICHER 65₉ * 28—29 uocatus Z: uocatus CO * 30 bela Z: Bela C * 33 aquileiam Z: Aquileiam C; aquileyam O * 34 uxorem Z: vxorem CO * 35—36 constantinopolitano Z O: Constantinopolitano C

Z (C)

Z (C O)

O

Inde autem mouens se
uenit in terram

Cf. Gen. 29, 1.

sciauoniam, quam
at{t}auus suus vnga-
riam appellauit. Ibi-
que uxor sua *concepit*,
et peperit filium, quem
uocauit

Cf. Gen. 21, 2—3.

yesse, cui *accepit uxo-*
rem de regione polo-
nie

nomine

Cf. Ex. 2, 1.

de ciuitate Cracouia so-
rorem Meschonis ducis
nomine athleitam; hec

ciuitate [*sic!*] regis
cracouie sororem regis
mezkonis nomine adyl-
herdam. Hec

autem christiana erat
et litteris inbuta docu-
mentisque sanctis per

spiritum sanctum reple-
ta. Hec autem

sanctum spiritum reple-
ta; hec

Cf. Lucae 1, 15.

cepit uirum suum ad
christum conuertere et
fidem Catholicam te-
nere et a *cultura ydo-*
lorum recedere. Quem
sepissime *blandis* et
mellitis alloquens *ser-*
monibus christum fe-

Cf. Sap. 14, 27.;

Iudith 5, 19.

Cf. Prov. 29, 5.

2 uenit Z: venit CO * 4 sciauoniam Z C: slauoniam O * 5 attauus
Z O: attauus C; adauus KOWNACKI 20₂₆; adauus ENDLICHER 65₁₄ * 6—
—7 Ibiq^{ue} Z C: ibique O * 7 uxor Z: vxor CO * 9 uocauit Z: uocauit
CO * 11 yessej cf. Ps. 71, 20., Eccli. 45, 31., Is. 11, 1. et 10., Matth. 1, 5.,
Lucae 3, 32., Act. 13, 22., Rom. 15, 12. * cui *codd.*: qui KOWNACKI 20₂₈,
ENDLICHER 65₁₅, KĘTRZYŃSKI 12₉, GOMBOS 566₉, *idem leg. in Z* PILAT 498 b₁₆ *
11—12 uxorem Z: vxorem CO * 12—13 polonie *codd.*: Polonia KOWNACKI
20₂₉, ENDLICHER 65₁₆, PILAT 498 b₁₇, GOMBOS 566₁₀ * 14 ciuitate Z: Ciuitate
C * Cracouia Z: cracouia C * ciuitate O: de ciuitate *corr.* KĘTRZYŃSKI
12₁₀ * 16 athleitam Z: Athleytam C; Ethlegidam KOWNACKI 20₃₁, ENDLICHER
65₁₇ * hec Z: Hec C * 16—17 adylherdam O: Adylheidam *corr.*
KĘTRZYŃSKI 12₁₀₋₁₁ * 18 christiana erat Z C] filia polonie || dat fidem
christi || vngarie || duci *add.* Z^{mg}, *sub his uocabulis parua pictura linearis inuenitur,*
quae capulum pugionis formare uidetur; Attleyltha du||cissa || Crac(ouie) || conuertit
|| primo ad || fidem re||gum hun||garie || suum || Malritum *add.* C^{2mg} * 19 inbuta
Z C: imbuta O * 23 uirum Z: Virum C; uirum O * ad Z O: om. C *
24 conuertere Z: conuere C O * 25 Catholicam Z: catholicam C; catho-
licam O * 27 Quem Z: quem CO * 29 mellitis Z O: mellicis C;
mellicis KOWNACKI 22₇, ENDLICHER 65₂₂, GOMBOS 566₁₄, *idem leg. in Z* PILAT
499 a₄

Z (C)

Z (C O)

O

Cf. I. Ioh. 5, 20.

Cf. I. Cor. 7, 14.

Cf. Hartv. BARTONIEK 403₉—404₁₀

Cf. Act. 19, 30.

Z fol. 91^r b || 91^v a

Cf. Act. 8, 13.

Cf. II. Thess. 3, 6.

Cf. Ps. 40, 11.

re, q(uonia)m scriptum est, q(uia) *sanctificabitur uir per mulierem fidelem*. A(p)propinquante spiritualis fulgore karismatis cunctis christianis ducatum suum *intrare uolentibus* hospitalitatis et securitatis *graciam noluit [sic!]* exhibere. Clericis et monachis potestatem concessit ante presenciam suam ueniendi et sibi loquen||di.

Adest

dispositum;

[[*Tu autem...*]]

cit *cognoscere et ipsum uerum deum credere*.

re.

Quid plura?

tempus celitus

credidit ipse cum familiaribus suis, et baptizatus est in nomine iesu christi.

idem [*sic!*]

depositum [*sic!*];

2 uerum Z: uerum C O; unum KOWNACKI 22₈, ENDLICHER 65₂₃ * deum codd.: Dominum KOWNACKI 22₈₋₉; dominum ENDLICHER 65₂₃ * 4 q(uonia)m Z C: quam KOWNACKI 22₉; quum leg. in C PILAT 499₂₇; quia DEÉR 305₈ * 5 q(uia) Z C: quod leg. in Z DEÉR 305₉ * 6 uir Z: uir C * 9 karismatis Z C: Chrismatis KOWNACKI 22₁₁₋₁₂; chrismatis ENDLICHER 65₂₅, FLORIANUS 70₂₅, GOMBOS 566₁₇, idem leg. in Z PILAT 499_{a8-9} * 11 uolentibus Z: uolentibus C * 12 noluit Z: recte uoluit C edd. * 16 ueniendi Z: ueniendi C * 19 idem O: Adest corr. KĘTRZYŃSKI 12₁₅ * 20 celitus Z O: celicus C * 21 depositum O: dispositum corr. KĘTRZYŃSKI 12₁₆ * 23 baptizatus Z O: baptisatus C * 24 iesu Z O: iesu C * 26 Tu autem Z C: litura rubra del. Zrubr

[4.] De primo christiano yesse

	Cvm		Cumque	
5		nimum esset sollicitus		Cf. Hartv. BARTONIEK 404 ₁₂ —405 ₂₄
		ritibus sacrilegi{s} destruendis,	de	
	et episcopatibus ad profectum ecclesie statuendis,			C p. 351 b 352 a Cf. Is. 49, 13.
10		mirabili uisione <i>consolatus est eum</i>		O fol. 371 ^v a b
	<i>dominus:</i>		[[dicens]] deus:	
		lucescente	enim	
15		aurora astitit ante eum iuuenis <i>delectabilis aspectu</i> , qui <i>dixit ei: „Pax tibi yesse christiane</i>		Cf. Gen. 3, 6. Cf. Dan. 10, 19.
	deo		dei	
20	Iubeo	dilecte!	iube	
		te de sollicitudine tua fore securum,		
	ubi			
25	q(uod)	tibi concessum est,	que(m)	
		meditaris. De te filius nasciturus egredietur, cui hec omnia disponenda diuine prouidencie consilio commenda-		
30	bit		bat	
35				
40				

4 *nimum codd.*: minimum [sic!] KOWNACKI 24₂ * 6 sacrilegijs Z C: sacrilegis O, cf. Hartv. BARTONIEK 404₁₃ * 6—7 destruendis Z O: destrvendis C * 10 uisione Z: visione C O * 11 eum *codd.*: Enim KOWNACKI 24₃; Cum PILAT 499₂₇₋₂₈ * 13 *lucescente Z C*: llucescente O * 17 Pax Z C: pax O * 21 iubeo O: iubeo *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₁ * 22 te de *codd.*: de te [sic!] GOMBOS 566₂₆ * 22—23 fore securum *codd.*: foresecuriori [sic!] KOWNACKI 24₃; fore securiori ENDLICHER 66₆₋₇ * 24 ubi Z: vbi C * 24—27 ubi tibi concessum est, quod meditaris Z] cf. N on tibi concessum est, quod meditaris, quia manus pollutas humano sanguine gestas Hartv. BARTONIEK 404₂₀₋₂₁ * 26 que(m) O: quod *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₂ * 30 prouidencie Z: prouidencie C O * 30—32 commendabat O: commendabit *corr.* KĘTRZYŃSKI 12₂₃

Z (C)

Z (C O)

O

		dominus. Hic erit unus ex regibus elec-		
	tis		tus	
Cf. Iac. 1, 12.		a domino <i>coronam uite secularis</i> co(m)mutaturus		5
	eterna.		in eternam.	
		Verumptamen uirum spirit(u)ali legacione tibi transmittendum honorificabiliter [<i>sic!</i>] suscipito, uenerabiliter habeto, exhortacionibus eius cordis fide-		10
	lius		lem	
		assensum prebeto!"		15
	Expergefactus princeps uisionem stupidus post secum, post cum <i>christi fidelibus</i> suis pertractans <i>deo gratias</i> humiliter egit.			20
Cf. Eph. 1, 1. Cf. Act. 27, 35.		Et ecce nunciatur ei beatum adalbertum pontificem		
	bohemie aduenturum		ad se venturum	
		propter conuersionem ipsius. Oritur leticia nouis christi militibus; dux obuiam		25
	tyroni		tyro(ni)	
		christi procedit, honorabiliterque		30
		1 Hic Z C: hic O * erit <i>codd.</i> : est KOWNACKI 24 ₁₃ , ENDLICHER 66 ₉ , PILAT 499 b ₄ , FLORIANUS 71 ₁₂ , GOMBOS 566 ₂₈ * unus Z: vnus CO * ex <i>codd.</i> : e ENDLICHER 66 ₉ , FLORIANUS 71 ₁₃ * 2—3 electus O: electis <i>corr.</i> KĘTRZYŃSKI 12 ₂₄ * 4 uite Z C: uite O * 5 comutaturus Z C: commutaturus O <i>edd.</i> * 7 Verumptamen Z C: verumtamen O * uirum Z: virum CO * 11 uenerabiliter Z: Venerabiliter C; uenerabiliter O * 13—14 fidelius Z C: fidelis KOWNACKI 24 ₁₉ , ENDLICHER 66 ₁₃ , FLORIANUS 71 ₁₈ , <i>idem legitur apud Hartv.</i> BARTONIEK 405 ₂ ; fideliter DEÉR 306 ₂ * 15 assensum ZO: assessum C * prebeto Z C: [[habeto]] prebeto O * 16—17 uisionem Z: uisionem C; uisionis [<i>sic!</i>] KOWNACKI 24 ₂₁ ; uisionis ENDLICHER 66 ₁₅ ; uisione PILAT 499 b ₁₀ , FLORIANUS 71 ₁₈ , GOMBOS 566 ₃₂ , DEÉR 306 ₄ * 17—18 post secum Z C] <i>cf.</i> prius secum <i>Hartv.</i> BARTONIEK 405 ₁ * 19 suis Z C] <i>cf.</i> et suis <i>Hartv.</i> BARTONIEK 405 ₄₋₅ * 21 nunciatur Z C: nunciator O * 22 adalbertum Z: Adalbertum CO * 24 aduenturum Z: aduenturum C * 25 conuersionem Z: conuersionem CO * 27 christi <i>codd.</i> : christianis KOWNACKI 26 ₅ , ENDLICHER 66 ₁₉ * 27—28 obuiam Z C: obuiam O * 29 tyro O: tironi <i>corr.</i> KĘTRZYŃSKI 12 ₃₀ * 30 procedit <i>codd.</i> : proejdit [<i>sic!</i>] KOWNACKI 26 ₆ ; procidit ENDLICHER 66 ₂₀ * 30—31 honorabiliterque ZO: honorabiliter C		35 40 45 50

Z (C)

Z (C O)

O

suscipit.		suscepit.	
	Igitur fit ubique congrega- cio gentis indomite, per sanctum episcopum		
adalbertum	fiunt exhortaciones conti- nue, conuertuntur et bap- tisantur alumpni patrie, <i>statuuntur</i>		<i>Cf. Ps. 30, 9.</i>
	multis <i>locis</i> ecclesie. Preterea <i>uxorem eius</i>	<i>in</i>	<i>Cf. Hartv. BARTO- NIEK 406₅₋₂₂</i>
athleidam	iam <i>pro pin-</i>	<i>quam</i>	<i>Z fol. 91^v a b</i>
quantem	<i>partui tali</i>		<i>Cf. Eccli. 35, 21.;</i> <i>I. Sam. 4, 19.</i>
uisione uoluit	diuina gracia <i>consolari</i> . <i>Apparuit</i> namque <i>illi</i> bea- tus	uoluit uisione	<i>Cf. Lucae 1, 11.</i>
leutico habitu ornatus in uisionibus,	et prothomartir stephanus,	leuita	
	qui eam alloqui taliter ce- pit: „ <i>Confide in domino</i> <i>mulier</i>		<i>Cf. Ps. 10, 2.</i>
athleidis,	et certa esto, <i>q(uia) filium</i> <i>paries, cui</i>		<i>Cf. Iudic. 13, 5.</i>
primo {uni} genito	corona debetur et regnum;		
meumque	nomen illi imponas!" <i>Cui</i>	meum	<i>Cf. Gen. 3, 2.</i>

1 suscipit Z C: suscepit GOMBOS 566₃₈ * suscepit O: suscipit corr. KĘ-
TRZYŃSKI 12₃₀ * 2 ubique Z: vbique CO * 5 adalbertum Z: Adal-
bertum C * 7 conuertuntur Z: conuertuntur CO * 7-8 baptisantur
Z C: baptizantur O * 12 Preterea ZO: Proterea a. corr., Preterea p. corr.
C; Propterea KOWNACKI 26₁₃, ENDLICHER 66₂₄, PILAT 499 b₂₂, FLORIANUS 71₂₈,
GOMBOS 566₃₈, DEÉR 306₁₄₋₁₅ * uxorem Z: vxorem CO * 13 athleidam
Z: Adleidam C; Athleidam add. C^{mg} * 17 uisione uoluit Z: uisione uoluit
C * 19 illi ZO: ei C * 22 et ZO: om. C * stephanus ZO:
Stephanus C * 23-24 leutico habitu ornatus in uisionibus Z] cf. leuitici
habitus ornatus insignibus Hartv. BARTONIEK 406₇₋₈ * 24 uisionibus Z:
uisionibus C * 28 athleidis Z: Athleidis C * 29 q(uia) codd.: quod
PILAT 500 a₃, GOMBOS 566₄₂, DEÉR 306₂₁ * 31 primounigenito Z: primogenito
C; *notionem veram Hartvicus praebet*: primo in hac gente (BARTONIEK 406₉₋₁₀) *
33 meumque Z C: Meum quoque KOWNACKI 26₂₁₋₂₂, GOMBOS 566₄₃, *idem leg.*
in Z PILAT 500 a₃; meum quoque ENDLICHER 66₂₉, FLORIANUS 71₃₄ * 34 im-
ponas ZO: imponas C

Cf. Act. 9, 5.;
Iudic. 13, 6.

O fol.
371^v b || 372^r a

primus

a deo predictus

Cf. Ier. 1, 5.

suum

adalbertus episcopus

C p. 352 a || b

Cf. Hartv. BARTONIEK 407₈₋₁₁

secundum credulitatis sue
uirtutem intinxit, || et no-
men stephanus imposuit.

diligenti nutritus educatu,

vngarie primatibus

Cf. II. Reg. 25, 22.

cum admirans mulier re-
sponderet: „quis es domi-
ne, uel quo nomine nuncu-
paris?” — „Ego sum” —
inquit — „stephanus pro-
tho||martir, qui

pro christi nomine marti-
rium pertuli.” Quo dicto
disparuit.

Nascitur interea

filius principi, quem, ante-
quam in utero conciperetur,
dominus nouit, et cui,
antequam nasceretur, pro-
thomartir stephanus no-
men

indidit. Hunc deo dilectus

crismali baptisate

Creuit infans

quem transacta puercia
conuocatis pater suis

post se regnaturum *populo*
prefecit.

predictus a deo

episcopus Adalbertus

intinxit.

diligenter maternis vbe-
ribus educatus,

primatibus vngar(i)e

1 cum *codd.*: tum KOWNACKI 26₂₂, ENDLICHER 66₃₀, *idem leg. in Z* PILAT 500₂₅ * 1—2 responderet *codd.*: respondet KOWNACKI 26₂₃, ENDLICHER 66₃₀, *idem leg. in C* PILAT 500₂₅₋₂₈ * 3 uel *codd.*: et ENDLICHER 66₃₁, FLORIANUS 71₃₅ * 5 stephanus *Z O*: Stephanus *C* * 12 deo *codd.* cf. domino Hartv. BARTONIEK 406₁₅ * 14 utero *Z*: vtero *CO* * 14—15 conciperetur *codd.*: conciperet [*sic!*] KOWNACKI 26₃₀, ENDLICHER 67₂ * 17 stephanus *Z C*: sthephanus *O* * 20 deo dilectus *codd.*: Deodignus KOWNACKI 28₂; deo dignus ENDLICHER 67₄, FLORIANUS 72₆ * 21 adalbertus *Z*: Adalbertus *C* * 22 crismali *codd.*: crismati ENDLICHER 67₄ * 24 uirtutem *Z*: virtutem *C*; cf. veritatem Hartv. BARTONIEK 406₂₁ * 25 imposuit *Z*: inposuit *C* * 27 nutritus *Z C*: multum [*sic!*] KOWNACKI 28₆, ENDLICHER 67₆₋₇ * 29 quem *Z C*: quam *a. corr.*, quem *p. corr.* *O* * 30 conuocatis *Z*: convocatis *CO* * suis *codd.* cf. suus Hartv. BARTONIEK 407₈ * 31 vngarie *O*: Ungarie *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₋₄

[5.] De Corona postulanda regi vngarorum

Post hec plenus dierum
anno dominice incarnationis

nongentesimo nonagesimo
VIJ^o seculi nequam erumpnas deserens celesti

nom(en)ge(n)tessimo
[sic!] XXVIJ^o de seculi
nequam erumpnis celeste [sic!]

inuitatur gaudio.

Vnde

habito consilio cum
episcopis et principibus terre quarto post

Inde

patris obitum

anno diuina commonente
clemencia

obitum patris

Astriq(u)m

presulem ad limina sanctorum

astritum

apostolorum misit, ut a
successore sancti petri
principis apostolorum domino apostolico postulare, q(uod) nouelle christianitati exorte in partibus
Vngarie || largam bene-

petri et pauli

Cf. Hartv. BARTONIEK 407¹³⁻¹⁵
Gen. 25, 8.

Cf. Hartv. BARTONIEK 412₆—413₆

Z fol.
91^v b || 92^r a

1 Corona Z: corona C * 4 hec Z O: he C; hoc KOWNACKI 28₁₂, DEER 307₂, idem leg. in Z PILAT 500₂₆₋₂₇ * 7—8 nomengentesimo XXVIJ^o O: noningentesimo XCVII corr. KĘTRZYŃSKI 13₅₋₆ * 8 VIJ^o Z: VIJ. C * nequam Z C: nempe KOWNACKI 28₁₄, ENDLICHER 67₁₁; nequaquam leg. in C PILAT 500₂₇ * 9 deserens Z: deserans a. corr., deserens p. corr. C * 9—10 celeste O: celesti KĘTRZYŃSKI 13₆ * 11 inuitatur Z C: inuitatur O; munitatur KOWNACKI 28₁₅, ENDLICHER 67₁₂ * gaudio Z C: gau[[dium]]dio O * 17—18 commonente clemencia Z O: comouente [[gracia]] clemencia C * 19 Astricum Z: astricum C; Astricum edd.; in codicibus Hartvicianis (ed. BARTONIEK): Asricius (412₃₃), Asricus (410₄₅, 411₃₅, 412_{7,16}, 414₁₇, 416₂₆, 417₁), Asericus (410₂₄, 414₃), Assricus (412₂), Assericus (410₄₅, 411₈, 412_{33,35}, 414_{30,38}, 417₂₉), Astricus (410₄₅, 411₃₅, 412_{33,35}, 414_{30,38-39}, 417₂₉), Astritus (410₄₅, 411₃₅, 412₃₅₋₃₆, 414_{30,39}) etc. * 27 q(uod) codd.: quo FLORIANUS 72₂₀, GOMBOS 567₁₁, idem leg. in Z PILAT 500 b₉ * nouelle Z O: non uelle C * 29 Vngarie Z: vngarie C O

Z (C)

Z (C O)

O

Cf. Eccli. 7, 36.

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. Sap. 9, 4.

O fol. 372^r a || b

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. Hartv. BARTONIEK 413₆₋₁₃

diccionem porr{r}igeret,
regio eciam dignaretur ip-
sum dyademaie coro-
nare.

Eodem

forte tempore Mescho po-
lonorum dux christianam
roborare cum suis ample-
xatus fidem missis

nuncijs

lambertus

Mescho

eum

dignaretur dyademete
[sic!]

ad romane sedis antistitem
[sic!] l{1}eonem no-
mine

apostolica fulciri benedic-
tione ac regio postulauerat
dyademate coronari. Ad
quem ac(c)edens pre-
sul

ciuitatis cracouie hu-
militer petitionem
porrexit dicens:
„Supplicat sanctitati
uestre pater sancte

dux polonorum, ut

uestra pia dextera ||
benedicens regio

coronare⁹⁹. Cuius petici-
oni annuens

eciam tempore mesko
dux polonorum christi-
anam nolens reprobare
religionem cum suis
amplexus fide misit

necc(essa)rijs [sic!]

lampertus

mesko

dignaret dyademate

dominus

1 porrigeret Z: porrigeret CO edd. * 2 regio codd.: Regem KOWNACKI 30₁₀; regem ENDLICHER 67₁₉, FLORIANUS 72₂₁ * 3-4 coronare codd.: coronari DEÉR 307₁₃ * 6 forte Z C: fere KOWNACKI 32₁, ENDLICHER 67₂₀ * Mescho Z C: Mescho KOWNACKI 32₁, ENDLICHER 67₂₀, idem leg. in C PILAT 500₂₉; in codicibus Hartvicianis (ed. BARTONIEK): Misca (413₂₇), Mischa (413₃₈), Mysca (413₂₇), Myscha (413₂₇₋₂₈) etc. * 7 christianam Z: cristianam C * 8 nolens reprobare O: volens roborare corr. KĘTRZYŃSKI 13₁₃₋₁₄ * 10 fide misit O: fidem missis corr. KĘTRZYŃSKI 13₁₄ * 11 antistitem Z C: antistitem O edd. * 12 leonem Z: leonem CO * 14 necessarijs O: nuncijs KĘTRZYŃSKI 13₁₅ * 17 dyademate Z C: diyademate O * Ad ZO: At a. corr., Ad p. corr. C * 18 acedens Z: accedens CO edd. * 25 uestre Z: vestre CO * 26 Mescho Z C: Mescho KOWNACKI 32₁₀, ENDLICHER 67₂₆, idem leg. in Z PILAT 500₂₉ * 27 ut Z C: vt O * 29 uestra pia Z: vestra pya CO * 31 dyademete Z: dyademate C * dignaret O: dignaretur corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₀

Z (C)

Z (C O)

O

	papa coronam egregij	accione	
5	illic	operis parari iam fecerat, quam	illi
		cum benediccione et regni gloria mittere	iam
10	sint	decreuerat. Sed quia nouit dominus, qui sibi	sunt
		in futurum dilecti, Id- circo presci-	uit
15	us	sanctum electum suum stephanum	ac
	hac	temporali statuerat felici- ter insigni-	ri <i>corona</i> , qui
20	re <i>corona</i>	postmodum felicius	est coronatus
	eum <i>decoraturus</i>	eterna sicut	proauo eius atyle
25	auo eius aquile	<i>per angelum</i> sanctum suum <i>promiserat</i> : „q(uia) de <i>semine</i> tuo egredietur, qui romam in humilitate	<i>Cf. Gal. 3, 19.</i>
30	uisitabit”.		visitabat” [<i>sic!</i>].

1 coronam ZO: corona C * egregij ZO: egregie a. corr., egregij p. corr. C * 2 accione O: ac miri corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₁ * 3 parari codd.: operari KOWNACKI 32₁₅, ENDLICHER 67₂₀ * 5 illic ZC: Illi KOWNACKI 32₁₆; illi ENDLICHER 67₂₀, FLORIANUS 72₂₈, DEÉR 307₂₄ * 9 Sed ZC: sed O * 12—13 Idcirco. codd.: idcirco edd. * 16 stephanum ZO: Stephanum C * 17 hac Z: ac C * 24 auo Z: awo C * 27 q(uia) codd.: quod DEÉR 307₃₁ * 30 uisitabit Z: visitabit C * visitabat O: visitabit corr. KĘTRZYŃSKI 13₂₇

[6.] quare et quomodo
corona polonis
non fuit data

Cf. Hartv. BARTONIEK 413₁₃—414₂
Cf. I. Reg. 7, 17.

miro opere preparata
meschoni

Cf. Act. 12, 7.

Z fol. 92^r a || b

C p.
352 b || 353 a

|| quam
meschoni

cij eius,

Prefixa itaque die, qua
corona

polonorum mittenda erat,
nocte, que precedebat,

pape per uisum *angelus*
christi nuncius *astitit*, cui

dixit: „Crastina die hora
prima ignote gentis stir-
pis orientalis ungarie
nuncios ad te uenturos

esse cognoueris,

qui sue || gentilitatis
abiecta ferocitate hu-
militer prostrati suo
duci stephano coronam
a te regiam cum benedic-
tionis apostolice mune-
re flagitabunt. Coronam
ergo,

preparari fecisti

duci polonorum, un-
garorum duci, prout pe-
tent nun-

mezconi duci

domino

et

cognosceris [*sic!*],

<quam> [*sic!*]

mezconi

cij, eis

1 quare Z: Quare C * 1—2 quomodo Z C: quo KOWNACKI 34₁, ENDLICHER 68₄, FLORIANUS 72₃₃ * 7 meschoni Z C: Meschoni KOWNACKI 34₄, ENDLICHER 68₅ * 9 que *codd.*: qua *leg. in* Z DEÉR 308₃ * precedebat *codd.*: procedebat DEÉR 308₃ * 11 uisum Z C: visum O * 14 crastina *codd.*: Crastine [*sic!*] GOMBOS 567₂₉ * 16 ungarie Z: Vngarie C; vngarie O * 17 uenturos Z: venturos C O * 18 cognoueris Z C: cognouis [*sic!*] KOWNACKI 34₁₀; cognouis ENDLICHER 68₉ * cognosceris O: cognoueris *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₁ * 22 duci *codd.*: Domino KOWNACKI 34₁₁₋₁₂; domino ENDLICHER 68₁₀, *idem leg. in* Z PILAT 502₁₇ * stephano Z O: Stephano C * 25 Coronam Z C: coronam O * 27 quam Z C: ipsam [*sic!*] KOWNACKI 34₁₄, ENDLICHER 68₁₂, *idem leg. in* Z PILAT 502₁₇ * <quam> O: *add.* KĘTRZYŃSKI 13₃₄ * 28 preparari Z O: preparare C * 29 meschoni Z: Meschoni C; Meschoni KOWNACKI 34₁₅, ENDLICHER 68₁₂ * 30—31 ungarorum Z: vngarorum C O * 33 eis O: eius *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₅

Z (C)

Z (C O)

O

	con-	certacione largiri, sibi- que eam cum regni gloria pro uite sue meritis	
	scito	deberi. Illi autem, cui postulata fuerat, non erit data, quia genera- cio de ipso exhibit, q(ue) plus delectabi- tur in siluis	<s>cito [sic!]
	crescendis quam uine- is,	plus in tribulis	quam in vineis,
	crescendis et herb{u}is	superfluis quam frugi- bus et frumentis spe- ciosis, plus feras silua- rum quam oues et bo- ues camporum, plus canes quam homines, plus iniquitatem quam iusticiam, plus tradi- cionem quam concor- diam, plus tyranni- dem <diliget> quam caritatem. Eruntque quasi belua [sic!] uo- rantes homines et be- stias et quasi <i>genimina uiperarum</i> rodentes cor terre sue <i>obliui- scentes domini</i> creato- ris sui confi-	quam in herbis
	dentes	tentes	

O fol.

372^r b || 372^v aCf. *Matth.* 23, 33.Cf. *Is.* 51, 13.

2—3 concertacione Z: [[contristacione]] cocertacione C; *notionem veram Hartv. praebet*: cunctacione (BARTONIEK 414₁), *var.*: contradictione, contractione (BARTONIEK 414_{2b}) * 5 uite Z C: vite O * 6 cito O: scito *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₆ * 11 q(ue) *codd.*: quia KOWNACKI 36₃, ENDLICHER 68₁₇ * 13—14 quam uineis Z: quam in uineis C * 16 herbuis Z: herbis [.] *p. corr.* C * quam O: et *corr.* KĘTRZYŃSKI 13₃₉ * 19 plus Z C: Plus O * 24—25 tradicionem *codd.*: traditiones KOWNACKI 36₉₋₁₀; *tradicones* ENDLICHER 68₂₁ * 27 <diliget>: *add.* O; *om.* Z C * 28 caritatem *codd.*: caritatem *amabunt corr.* PILAT 502₁₈₋₁₉ * 29 belua *codd.*: belluae *corr.* KOWNACKI 36₁₂, PILAT 502 b₄, GOMBOS 567₄₀; bellue ENDLICHER 68₂₃, FLORIANUS 73₁₆; belue KĘTRZYŃSKI 13₄₂ * 29—30 uorantes Z C: vorantes O * 31 *genimina codd.*: *geminica [sic!]* KOWNACKI 36₁₂₋₁₃, ENDLICHER 68₂₃ * 32 uiperarum Z: uiperarum C; vipperarum O * 34 domini *codd.*: *Domni leg. in C* PILAT 502₁₉ * 35—36 confitentes O: confidentes KĘTRZYŃSKI 14₂

Z (C)

Z (C O)

O

		in stulta potencia sua et non cre-	
	dentes dictis propheciam sanctarum:		dentes:
Cf. Ex. 20, 5.		quia ego dominus deus fortis ulciscens in quartam et	
			in
Cf. Ex. 23, 22.	affligentes me affli- gam, nec	quintam generationem, et	
			non
Cf. Eccli. 37, 21.		pertransibit apud me malum inpunitum et bonum irremuneratum [sic!]. Post h(ec)	
		generacioni eorum se- quenti me mise-	
Cf. Ier. 31, 20.	rens		rans
		miserebor, et eam ex- altabo, et corona regi coronabo. Modo uero fac, ut dixi!" Et statim discessit angelus sanctus ab eo.	
Cf. Lucae 1, 38.		Iuxta	
Cf. Hartv. BARTO- NIEK 414 ₃ -20	ergo huius		igitur
		uisionis modum prescrip- ta sequenti die hora I ^{ma} presul strigoniensis ci- uitatis	

1 stulta ZO: stulticia C * 3—4 propheciarum Z: prophetarum C * 6 ulciscens Z: vlscens CO; ulciscor GOMBOS 567₄₄ * 7 quartam ZO: terciam C * 9 quintam ZO: quartam C; cf. Ex. 20, 5.: ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem eorum, qui oderunt me * 13 pertransibit codd.: transibit KOWNACKI 36₂₀, ENDLICHER 68₂₈, FLORIANUS 73₂₁ * apud Z C: apud O * 14 inpunitum Z C: impunitum O * 15—16 irremuneratum Z: irremuneratum recte CO; renumeratum [sic!] KOWNACKI 36₂₁, ENDLICHER 68₂₉; remuneratum [sic!] FLORIANUS 73₂₂; irremuneratum edd. cett. * 16 h(ec) codd.: hanc KOWNACKI 36₂₂, ENDLICHER 68₂₉, FLORIANUS 73₂₂; hoc PILAT 502 b₁₃, GOMBOS 567₄₅, idem leg. in Z DEÉR 308₂₆ * 17 generacioni ZO: generacionem C * 18—19 miserans O: miserens corr. KETRZYŃSKI 14₀ * 20 miserebor ZO: miserabor a. corr., miserebor p. corr. C; miserabor KOWNACKI 36₂₃, ENDLICHER 68₃₀, idem leg. in C PILAT 502₂₁ * 23 uero Z C: uero O * 24—25 angelus ZO: anelus a. corr., angelus p. corr. C * 28 uisionis Z C: uisionis O * 28—29 prescripta codd.: praescripto KOWNACKI 38₂; prescripto ENDLICHER 69₁ * 29 Ima Z: prima CO * 30 strigoniensis ZO: strigonensis C * 30—31 ciuitatis codd.: Ecclesiae [sic!] KOWNACKI 38₃; ecclesie ENDLICHER 69₂, FLORIANUS 73₂₇; ecclesiae GOMBOS 568₁, idem leg. in Z PILAT 503 a₃

Z (C)

Z (C O)

O

astriq(u)us nomine ad

astrius nomine ad
dominum

q(uod) officium iniunctum
sibi proderet exequens
sancti ducis Vngarorum
|| ordine gesta referens,

papam peruenit,

et

Z fol.

92^r b || 92^v a

insignia

ab apostolica sede, que
supra diximus,

in signis

postulauit. Quibus audi-
tis ualde gausus romane
sedis pontifex coronam,
prout fuerat postulata, be-
nigne

concessit,

Crucem insuper

anteferendam

ferenda(m) [sic!]

regi uelud in signum apo-
stolatus misit.

Benediccionis ergo aposto-
lice litteris, que cum co-
rona et-cruce simul priui-
legiate erant, excom-
(m)unicacionis nodo
roborauit. Mox presul
ungarorum astriq(u)us
ut fidelis nuncius (ab)
apostolica sede accepta
benediccionis, a cardina-
libus et curialibus ro-

1 astrius Z C: Astrius KOWNACKI 38₃, ENDLICHER 69₂; Astrius PILAT 503 a₃,
FLORIANUS 73₂₇, GOMBOS 568₁; Astrius DEÉR 308₃₁ * 3 peruenit Z: per-
uenit C O * 4 q(uod) Z C: quia KOWNACKI 38₄, ENDLICHER 69₃; qui PILAT
503 a₄, FLORIANUS 73₂₈, GOMBOS 568₂, DEÉR 308₃₁, cf. Hartv. BARTONIEK 414₄ *
5 proderet Z C: prudenter corr. DEÉR 308₄₀ sec. Hartv. BARTONIEK 414₃ *
6 sancti Z C: facta KOWNACKI 38₅, ENDLICHER 69₄, idem leg. in C PILAT 503₂₉ *
Vngarorum Z: vngarorum C; Hungarie ENDLICHER 69₄ * 10 in signis O:
insignia corr. KETRZYŃSKI 14₁₁ * 12 ualde Z: ualde C O * 17 Crucem
codd.: cruce KOWNACKI 38₁₁, ENDLICHER 69 * 18 ferenda Z C: ferendo
[sic!] KOWNACKI 38₁₁, ENDLICHER 69; ferendam corr. PILAT 503 a₁₀, FLORIANUS
73₃₃, GOMBOS 568₃, DEÉR 308₄₁ * 19 uelud Z C: uelut O * 22 lit-
teris Z: littis C; litteram KOWNACKI 38₁₃, ENDLICHER 69₉; literas GOMBOS 568₆,
idem leg. in C PILAT 503 a₁₂; litteras FLORIANUS 73₃₄ * 23—24 priuilegiata
Z: preuilegiata C; priuilegiata KOWNACKI 38₁₄; priuilegiata ENDLICHER 69₉₋₁₀ *
24 erant Z C: erat KOWNACKI 38₁₆, ENDLICHER 69₁₀ * 24—25 excommu-
nicacionis Z: et comunicacionis C * 25 nodo Z C: modo [sic!] KOWNACKI
38₁₅, ENDLICHER 69₁₀, FLORIANUS 73₃₅ * 27 ungarorum Z: vngarorum C *
astrius Z C: Astrius KOWNACKI 38₁₆, ENDLICHER 69₁₁; Astrius PILAT 503 a₁₅,
FLORIANUS 74₁, GOMBOS 568₈; Astrius DEÉR 309₂ * 28 (ab): add. PILAT
503 a₁₆, FLORIANUS 74₂, GOMBOS 568₈

mane curie petita licen-
cia letus et exultans (in)
ungariam ueloci cur-
su properauit.

lambertus;

suo meschoni

C p. 353 a || b

Cf. Is. 43, 26.

Cf. Gen.

27, 35—36.

O fol. 372^a a || b

Cf. Marci 5, 18.

Cf. Gen. 27, 38.

audiret, eiulans

habes benedictionem

ut

Cf. Matth. 3, 2.

Crastina autem die
uenit polonorum presul

coronam et benedicti-
onem, duci

que eo die dari polli-
cita fuerat, humiliter
se summi || pontificis
pedibus prouoluens
memorie reduxit. Cui
respondit papa di-
cens: „*Venit nuncius
cognati domini tui du-
cis vngarie, et sub-
ripuit benedictionem
auunculi sui*”. Cum
autem hec presul

cum clamore cepit de-
precari sanctum pa-
pam dicens: „*Num-
quid solam tamen*

*pater? domino meo,
obsecro,*

benedicas”. Cui re-
spondens sanctus pater
dixit: „*Penitentiam
agite de peccatis ue-
stris, quia etsi dominus*

lampertus;

scilicet meszkoni

audisset, || evilans
[sic!]

benedictionem habes

eciam

3 ungarium ueloci Z: vngariam veloci C * 6 uenit Z: venit C O *
8 lampertus O: Lambertus KĘTRZYŃSKI 14₁₅ * 10 duci *codd.*: Domino KOW-
NACKI 38₂₄; domino ENDLICHER 69₁₆ * 11 meschoni Z C: Meschoni KOWNACKI
38₂₄; ENDLICHER 69₁₆ * 15 prouoluens Z C: prouoluens *a. corr.*; prouoluens *p. corr.*
O * 18 Venit Z O: venit C * 22 auunculi Z: auuculi C; awnculi O *
24 evilans O: eiulans *corr.* KĘTRZYŃSKI 14₁₉ * 28—29 Numquid Z O: num-
quid C * 34 benedicas *codd.*: benedices KOWNACKI 40₉; ENDLICHER 69₂₃,
GOMBOS 568₁₆₋₁₇; *idem leg. in Z PILAT* 503 b₃; benediceas [sic!] *leg. in C PILAT*
503₃₁ * 34—35 respondens *codd.*: tundens [sic!] KOWNACKI 40₉; EN-
DLICHER 69₂₃₋₂₄ * 36 Penitentiam Z O: penitentiam C * 37—38 uestris
Z C: vestris O * 38 etsi Z O: et C

Z (C)

Z (C O)

O

iesus christus offensus
 est uobis ad presens,
 in posterum restituet
 uos gratie sue pariter
 cum corona tempo-
 rali et eterna". Hys
 auditis nuncius sub-
 misso uultu in terram
turbauit seipsum. Quem
 cum intuitus fuisset
 papa, et eum turbatum
 fuisse coniecisset, ne
 desperaret, sic eum
 consolatur: „Non du-
 bitet tua religio de
 dei misericordia, nec
 putet a || uobis deum
 omnino recessisse, et
 uestram christianam
 gentem obliuioni de-
 disse, si nepotem du-
 cis tui stepha-

Cf. Ioh. 11, 33.

Z fol. 92^v a || b

num

ni [*sic!*]

ungarorum,

in regem genti

vngarie,

que ferox

est

est

et indomita

christianitas, *coronare*
 et *dyademate* honora-
 re per angelum sanc-
 tum suum michi in
 uisione precepit.

Cf. Cant. 3, 11.

Vobis autem ad hono-
 rem et gloriam fecit
 dominus, quia per ma-

Cf. Ps. 28, 2.

2 uobis Z C: uobis O * 3 in Z C: im O * 4 uos Z C: vos O *
 pariter *codd.*: propter [*sic!*] DEÉR 309₁₅ * 8 uultu Z: wltu CO * 10 in-
 intuitus fuisset Z O: intuisset C * 12 ne Z C: Ne O * 19 uestram Z:
 uestram CO * 20 obliuioni Z O: ob C * 20—21 dedisse si nepotem
 ZO: om. C * 22 tui *codd.*: peccata *add.* KOWNACKI 40₂₉ * 22—
 —23 stephanum Z: stephani C * stephani O: Stephanum corr. KĘTRZYŃSKI
 14₂₉ * 24 genti *codd.*: gentis *coni.* PILAT 503 b₁₅, GOMBOS 568₂₄, DEÉR
 309₄₃ * 25 ungarorum Z: vngarorum C * 30 christianitas *codd.*:
 christianiter KOWNACKI 40₂₄, ENDLICHER 69₃₃₋₃₄; christiano ritu *coni.* KĘTRZYŃ-
 SKI 14₃₀ * 34 uisione Z C: uisione O * 35 Vobis Z C: nobis END-
 LICHER 70₁ * 37 quia *codd.*: quod GOMBOS 568₂₇, *idem leg. in C* PILAT 503 b₁₉;
 qui [*sic!*] DEÉR 309₂₅

trem suam, que soror
est principis polono-
rum domini tui, ad fi-
dem christianam uirum
suum ducem ungaro-
rum yesse cum exercitu
suo prudentissima allo-
cucione conuertit, et fi-
lium suum sub protec-
cione sanctorum apo-
stolorum petri et pauli
posuit.

Cf. Gen. 37, 8.

oriretur,
deus

Ne ergo inter auuncu-
lum et nepotem

et

inter exercitum polo-
norum et ungarorum
inuidie et odij fomes

oreretur,

et dominus

in causa est. Statui-
mus et confirmamus:
excommunicacioni et
indignacioni sancto-
rum apostolorum pe-
tri et pauli subdimus
eos, qui primo insur-
rexerint, siue poloni
in vngaros, siue unga-
ri in polonos, donec in
deuocione ecclesie et
fide pura christiana
perstiterint”.

Hoc autem confir-
mato et corroborato
priuilegio nuncius po-

3—4 domini tui ad fidem christianam uirum Z: *om. C* * 5—6 ungarorum
Z: vngarorum C * 7 prudentissima Z: prvdentissima C * 8 con-
uertit Z: conuertitur C * et Z: *om. C* * 9—10 protectionem Z C:
protectionem KOWNACKI 42₃, ENDLICHER 70₅, *idem leg. in C PILAT* 503₃₄. *
13—14 auunculum Z: avnculum C; awnculum O * 17 ungarorum Z: vngaro-
rum CO * 18 inuidie ZO: inuidie C * 19 oreretur O: oriretur KĘ-
TRZYŃSKI 14₂₃ * 22 est *codd.*: sit *coni.* PILAT 503 b₂₈, GOMBOS 568₃₂, DEÉR
309₄₅ * 22—23 Statuimus Z C: statuimus O *edd.* * 24 excommuni-
cacioni ZO: excommunicacioni C * 28—29 insurrexerint ZO: insurrexerint
C * 30—31 ungari Z: vngari CO * 32 deuocione Z: deuocione
CO * 33 christiana *codd.*: christiane DEÉR 309₃₅ * 36 corroborato Z C:
roborato ENDLICHER 70₁₃

Z (C)

Z (C O)

O

lonorum ad regem ungarorum stephanum peruenire cupiens inuenit nuncium ungarorum in venecijs ciuitate, que super mare posita est. Ibiq̄ miraculose conuenerunt, et congratulabantur colloquentes sibi, quia iste *coronam* et *dyadematis gloriam*, polonorum uero nuncius pacis et amicitie confirmacionem portabat. Cum autem essent ad unum diem prope albam ciuitatem, nuncium || ante se premiserunt, et aduentum ||| suum felicem regi nunciauerunt. Quibus *rex* {obuiam} cum episcopis et clericis populisque multis congregatis *obuiam exijt*, eosque gloriose et honorifice suscepit. Cum uero ab oracione surrexissent, coram omni populo, quomodo deus miraculose cum eis operatus esset, enarrauerunt ad *laudem et gloriam* nominis sui. Vngarorum autem

nuncius *dyadema regni coronamque auro*

vngarorumque

Cf. Is. 62, 3.

Z fol.

92^v b || 93^r a

C p.

353 b ||| 354 a

Cf. I. Mach.

11, 2.

Cf. Phil. 1, 11.

Cf. Is. 62, 2.

Cf. Esther 15, 9.

1—2 ungarorum Z: vngarorum C * 2 stephanum Z: Stephanum C * 3 peruenire Z: peruenire C * 3—4 inuenit Z: inuenit C * 4—5 ungarorum Z: vngarorum C * 6 super Z: supra C * posita Z C: sita KOWNACKI 42₂₅, ENDLICHER 70₁₆ * 8 conuenerunt Z: conuenerunt C; conueniunt DEÉR 309₃₉ * 8—9 congratulabantur Z: gratulabantur C * 13 uero Z: uero C * 15 portabat Z: portauit C; portarunt KOWNACKI 42₂₀, ENDLICHER 70₁₉ * 16 unum Z: vnum C * 17 albam Z: Albam C * 19—20 aduentum Z: aduentum C * 21 nunciauerunt Z C: nuntiarunt KOWNACKI 44₂; nunciarunt ENDLICHER 70₂₂ * 22, 25 obuiam Z: obuiam C * 27 uero Z: uero C * 28—29 surrexissent Z: surexissent C * 30 quomodo Z C: quod KOWNACKI 44₇, ENDLICHER 70₂₅ * deus Z C: Dominus DEÉR 310₆

Z (C)

Z (C O)

O

anulum sacrum salu-
tant, et benediccionem ab

recipiunt. Quo finito
presules cum clero,

cum populo Kyrie (e)l-
(eison) cum

proclamant, deum om-
nipotentem et sanctos
apostolos petrum et
paulum benedicunt,
quod sanctus deo dilec-
tus stephanus exu(n)cci-
one sacri crismatis per-
unctus *dyademate* regalis
dignitatis feliciter

ipso

militibus

laudibus congruis

coronatus est. Post hec
autem *regiam aulam*
introiuit; *epulis* dis-
cumbunt, et sic cum
gaudio et leticia letum
duxerunt diem.

eo

comites

congruis laudibus

est *coronatus*.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 414²⁰⁻²⁴

Cf. Cant. 3, 11.

Cf. II. Mach.
13, 15.

Cf. Esther
9, 17—18.

1—2 salutant Z O: [.] salutant C * 6 presules Z O: presul C *
8—9 Kyrie (e)l(eison) Z: kyrie (e)leyson C; kyrie (eleis)on O; Kyriel eleyson *leg-*
in C DEÉR 310³⁹ * 15 deo *codd.*: et KOWNACKI 46¹⁸, ENDLICHER 71⁸,
FLORIANUS 74⁷; et Deo PILAT 504 b¹²⁻¹³, GOMBOS 569⁹ * 16 stephanus Z O:
Stephanus C * 16—17 exuccionem Z: exvncione C O; et unctione KOWNACKI
46¹⁸, ENDLICHER 71⁹, FLORIANUS 74⁸; ex unctione PILAT 504 b¹³, GOMBOS 569⁹⁻¹⁰,
DEÉR 310²¹; ex unccione KĘTRZYŃSKI 15⁸; *notionem veram* Hartv. *praebet*: rex
unctione (BARTONIEK 414²²⁻²³) * 17—18 perunctus Z: pervnctus C O *
18 *dyademate* *codd.*: *diademata* [*sic!*] GOMBOS 569¹⁰ * 22 introiuit Z C:
intrauit ENDLICHER 71¹¹

[7.] De congressione
rege [sic!] vngarie
cum polonie rege

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 415₁

Z fol. 93^r a || b
Cf. Ps. 1, 1.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 415₂₉—416₅

|| signum *beatissimus uir*
dei stephanus vngaro-
rum rex

alijsque

Cf. Ez. 27, 9.

Tribus uero post co-
ronacionis sue mensi-
bus elapsis accedens ad
ipsum lambertus presul
ciuitatis cracouie licen-
ciam pecijt, atque de
corroboracione pacis et
amicicie ad *memoriam*
reduxit. Cum quo sine
mora presulem Strigo-
nie astrig(u)um et prin-
cipem milicie albam
nomine ad auunculum

Cf. Is. 43, 26.

Post acceptum regalis
excellencie

lignum [sic!] tam

episcopales ecclesias am-
plians regaliter disposuit,

quam

crucibus et uasis

alijs(que)

suppelletilibus ad mini-
sterium dei pertinentibus,
secundum quod unicuique
opus erat, sufficienter de-
corauit.

2 rege Z et DEÉR 310₂₅: regis C et edd. cett. * 6 uir Z: vir C * lig-
num O: signum corr. KĘTRZYŃSKI 15₁₀ * 7 stephanus Z: Stephanus C *
12 crucibus ZO: crvcibus C; Crucibusque KOWNACKI 48₈; crucibusque END-
LICHER 71₁₅, PILAT 504 b₂₄, FLORIANUS 74₁₄, GOMBOS 569₁₆ * uasis Z:
vasis CO * 13 alijs O: aliis(que) corr. KĘTRZYŃSKI 15₁₁ * 14 su-
pellectilibus Z: suppellectilibus CO * 16 unicuique Z: vniciuque CO *
19 uero Z: uero C * 20 sue codd.: suae sollempnitatem con. PILAT 504₃₅ *
27 Cum quo codd.: cumque KOWNACKI 48₁₄, ENDLICHER 71₂₂, *idem leg. in Z*
PILAT 504₃₅₋₃₆; Cum que leg. in Z DEÉR 310₃₃ * 28—29 Strigonie codd.:
Strigoniensem leg. in Z DEÉR 310₃₃ * 29 astricum codd.: Astricum Kow-
NACKI 48₁₅, ENDLICHER 71₂₂₋₂₃, GOMBOS 569₂₁, *idem leg. in Z* PILAT 505 a₁; Astri-
quum corr. DEÉR 310₃₄ * 31 auunculum Z: awnculum C

Z (C)

suum meschonem du-
 cem polonie transmisit
 rogans ipsum, ut cum
 magnatibus suis in ter-
 5 minis polonie et unga-
 rie conueniret. Qui
congregato omni exer-
 citu suo ad regem ante
 strigonium uenit; ibi-
 0 que in terminis polonie
 et vngarie *tentoria* sua
fixit. Nam termini po-
 lonorum ad litus danu-
 bij ad ciuitatem strigo-
 15 niensem terminaban-
 tur, deinde in agrien-
 sem ciuitatem ibant,
 deinde in fluuium, qui
 tizia nominatur, caden-
 20 tes regyrabant iuxta
 fluuium, qui cepla nun-
 cupatur, usque ad ca-
 strum Galis, ibique in-
 ter ungaros, ruthenos et
 5 polonos finem dabant.

Crastina autem die
 orto iam sole conuene-
 runt simul, et osculum
 pacis acceperunt, si-
 mulque complexu ma-

1 meschonem *codd.*: Meschonem KOWNACKI 48¹⁷, ENDLICHER 71²⁴ *
 2 transmisit *codd.*: Stephanus transmisit *coni.* PILAT 505²⁴⁻²⁵ * 5—6 unga-
 rie Z: vngarie C * 6 conueniret Z: conueniret C * Qui *codd.*:
 Quo KOWNACKI 48²¹, ENDLICHER 71²⁷ * 9 strigonium Z: Strigonium C *
 35 uenit Z: venit C * 12—13 polonorum Z: polonorum [.] C * 13 litus
 Z: littus C * 14—15 strigoniensem *codd.*: Strigonensem KOWNACKI
 48²⁵⁻²⁶ * 16 deinde *codd.*: Dein KOWNACKI 48²⁶, ENDLICHER 71³⁰; dein
leg. in C PILAT 505^{a10}, GOMBOS 569²⁶; demum *leg. in C* PILAT 505²⁵ et DEÉR
 311²⁸ * 16—17 in agriensem *codd.*: Magriensem KOWNACKI 48²⁶, ENDLICHER
 40 71³⁰; magriensem *leg. in C* PILAT 505²⁵ * 18 deinde *codd.*: *om.* KOWNACKI
 48²⁷, ENDLICHER 71³¹, PILAT 505²⁵ (Z); demum *leg. in C* PILAT 505^{a11}, GOMBOS
 569²⁶, DEÉR 311² * 19 tizia *codd.*: Tizia KOWNACKI 48²⁷, ENDLICHER
 71³¹ * 19—20 cadentes *codd.*: cedentes KOWNACKI 48²⁸, ENDLICHER 71³¹,
 PILAT 505^{a12}, GOMBOS 569²⁷ * 20 regyrabant Z: [regijra] regirabant C;
 5 [regyta] *leg.* DEÉR 311²⁸ * 21—22 nuncupatur Z: nuncupabatur C *
 22 usque Z: vsque C * 23 Galis *codd.*: Salis *coni.* KOWNACKI 49²¹, *idem*
leg. ENDLICHER 72¹, DEÉR 311⁴ * 24 ungaros Z: vngaros C * 25 finem
codd.: fidem [sic!] GOMBOS 569²⁸; fines DEÉR 311⁴ * 27 orto *codd.*: de
 orto KOWNACKI 50³, ENDLICHER 72³ * 27—28 conuenerunt Z: conuenerunt
 50 C; conueniunt DEÉR 311⁵ * 30 complexu *codd.*: complexis *corr.* KOWNACKI
 50⁵, ENDLICHER 72⁴, PILAT 505^{a18}, GOMBOS 569³⁰ et DEÉR 311²⁶

C p. 354 a || b
 Cf. Num. 21, 23.

Cf. Ex. 19, 2.

Z (C)

nibus ad kathedralem ecclesiam strigoniensem, que tunc in honore sancti martiris adalberti polonorum et ungarorum apostoli nouo opere fabricabatur, peruenerunt. Summo uero pontifice ad officium misse induto cum ministris sacri altaris aliisque pontificalibus cassis [sic!] et infulis ornatis ut stellis in celonitentibus fulgebant regeque || stephano ornatu sacro uestito et *dyaemate* regio *coronato* ut sole inter stellas *prefulgenti*, post sacram processionem gradienti, *super omnem populum ab humero et sursum eminenti* [sic!]. Facta autem processione *uerbum dei* predicant, priuilegia sancte romane curie aperunt, *audiente omni populo* distincte legunt, utrique populo pacem et amicitiam corroboratam edicunt. Placuit omnibus, et iuramento propriis manibus confirmauerunt.

Z fol.

93^f b || 93^y a

Cf. *Cant.* 3, 11.

Cf. *Eccli.* 50, 7.

Cf. *I. Sam.* 9, 2.

Cf. *Apoc.* 19, 13.

Cf. *Ier.* 36, 10.

2—3 strigoniensem Z: Strigoniensem C; Strigoniensem KOWNACKI 50₆ *
 3—4 honore *codd.*: honorem *edd.* * 4—5 adalberti Z: Adalberti C *
 5—6 ungarorum Z: vngarorum C * 6 nouo Z: nouo C * 7—8 peruenerunt Z: pervenerunt C * 8 Summo *codd.*: Sanctissimo KOWNACKI 52₁; sanctissimo ENDLICHER 72₇ * 8—9 uero Z: uero C * 12—13 cassis Z: cassis C; lappis [sic!] KOWNACKI 52₃; cassis *corr. edd. cett., similiter et* KOWNACKI 51₃ * 16 stephano Z: Stephano C * 17 uestito Z: vestito C * 19—20 *prefulgenti* *codd.*: *perfulgenti* KOWNACKI 52₇, ENDLICHER 72₁₂, DEÉR 311₁₃, *idem leg. in Z PILAT 505₂₆₋₂₇*; *prefulgente leg. in C PILAT ibid.* * 25 Facta Z: [[facta]] C * 25—26 processionem Z: processione C *edd.* * 26 uerbum Z: uerbum C * 29 audiente *codd.*: audientis KOWNACKI 52₁₂, ENDLICHER 72₁₅ * 31 utrique Z: utriusque C * 34 et *codd.*: ei KOWNACKI 52₁₅, *idem leg. in C PILAT 505₂₇* * 35 propriis Z: proprijs C

Z (C)

Z (C O)

O

Post officium sancte
trinitatis incipitur:
„Benedicta sit sancta
trinitas...”

5 Hostia

officia

uero sancta pro rege
et principe.

mezkone

0 astriq(u)um offertur;

et pro cuncto populo
per presulem

astrictum offeruntur;

pace accepta,

et

5 ibique

missa finita ad tento-
ria sua redeunt,

vbique

in *gaudio* et *leticia*,
epulis et *potibus*, in
cordis et organis,

Cf. Esther 9, 17.;
Is. 30, 32.;
Iudic. 11, 34.

0 in

tympanis et *choris*,

et

in

cytharis et *fialis*

et

5 dies. Hijs itaque felici-
ter completis omnis

letos VIIIJ duxerunt

awnculus et nepos

dies, omnisque ||

O fol. 373^r a || b0 ri [*sic!*]

polonorum exercitus
a maio-

re

usque ad minorem
muneribus replentur,
duci uero

|| dona

multa bona per nepo-
tem

C p.
354 b || 355 a

35 offeruntur.

Post hec separantur;
dux polonorum in ca-
strum salis perrexit, rex
uero ungarorum in al-

5 officia O: hostia corr. KĘTRZYŃSKI 15₄₅ * 6 uero Z: uero CO *
sancta codd.: sacra leg. in C PILAT 505 b₁₅, GOMBOS 569₄₁ * 11 astriqum
Z: Astriqum C; Astriqum corr. DEÉR 311₂₁; Astrictum edd. cett. * offertur
Z C: offertis KOWNACKI 52₂₀, ENDLICHER 72₂₁ * astrictum O: Astrictum
5 KĘTRZYŃSKI 15₁₆ * 23 fialis ZO: phialis C; pleialis [*sic!*] ENDLICHER
72₂₄ * 25 VIIJ Z: VIIJ^o C; octo O * 31 usque Z C: vsque O *
33 uero Z: uero CO * 39 perrexit Z C: porrexit PILAT 506 a₂, GOMBOS
569₄₇, DEÉR 312₂ * rex Z: Rex C * 40 uero ungarorum Z: uero
vngarorum C

Z (C)

Z (C O)

O

bam ciuitatem suam dilectam properauit.

Cf. Hartv. BARTONIEK 417₉₋₁₈

idem

Erat interea rex

inde

Cf. Act. 24, 17.

fidelis in omnibus actibus suis, deo perfecte deditus, per uotum et oblationem semetipsum cum regno suo sub tutela perpetue uirginis dei genitricis marie precibus assiduus offerrens,

Cf. Eccli. 5, 15.

Cuius gloria et honor tam celebris inter ungaros habetur. Et

et

Z fol. 93^a a || b

in consecratione

ut maiorem ipsius defensionis misericordiam consequi ualeret, in ipsa regalis sedis ciuitate, que alba nuncupatur, sub laude et titulo genitricis dei famosam et grandem ecclesiam || opere mirifico construere cepit. Qua perfecta

et consecracionem

Cf. Hartv. BARTONIEK 418₆₋₇

regalis magnitudinis

ipsius ecclesie ipsam sue

regali magnitudini

iurisdicionem habebat.

reseruauit, talique eam libertate corroborauit, ut nullus archiepiscoporum uel episcoporum in ea cuiusque

interdiccionem habeat.

Cf. Esther 13, 14.

Deinde canonicis, qui eam ad honorem dei

4 inde O: idem corr. KĘTRZYŃSKI 15₂₂ * 6 deditus codd.: devotus KOWNACKI 54₉₋₁₀; deuotus ENDLICHER 72₃₁ * 7 uotum ZO: uotum C * 9—10 uirginis Z: uirginis CO * 12 Cuius ZC: cuius KOWNACKI 54₁₃; cuius edd. cett. * 13 ungaros Z: ungaros C * 17 ualeret Z: ualeret CO * in ZC: In O * 20 titulo ZC: titulo O * 25 consecratione ZC: consecratione KOWNACKI 54₂₀, ENDLICHER 73₄ * et consecracionem O: in consecracione coni. KĘTRZYŃSKI 15₂₈ * 26—27 ipsam sue codd.: ipsamque KOWNACKI 54₂₁, ENDLICHER 73₅ * 29 eam codd.: cum KĘTRZYŃSKI 15₂₉ * 30 libertate codd.: liberalitate KOWNACKI 54₂₂₋₂₃, ENDLICHER 73₆ * corroborauit codd.: roborauit ENDLICHER 73₆ * 31—32 archiepiscoporum ZO: Archiepiscoporum C * 33 cuiusque codd.: cuiusquam coni. KĘTRZYŃSKI 15₃₀ * 34 habebat Z: habeat a. corr., habebat p. corr. C; haberet ENDLICHER 73₇ * interdiccionem O: iuris diccionem corr. KĘTRZYŃSKI 15₃₀ * 35 Deinde ZC: deinde O

Z (C)

Z (C O)

O

rent,

genitricis officia-

rent{ur},

prebendas largas sta-
tuit. Constrvxit

eciam

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 419¹⁵⁻²⁴5 autem in ipso inicio con-
uersionis suein ciuitate iherosolimi-
tana cenobium monacho-
rum, quod ad uictum
cottidianum predijs
et uineis locupletauit.
Aliud quoque mona-
sterium in urbe roma-
na prope sancti petri
ecclesiam ad hono-
rem sancti

Cf. Iac. 2, 15.

prothomartiris stephani

stephani prothomarti-
risconstruxit, ibique XII
canonicos locauit, et eos
predijs et uineis dita-
uit; domos uero hospi-

talis [sic!]

tales

pro peregrinis recipi-
endis edificauit, et be-
ne mura-

uit, ac laute dotauit.

uit.

Merito ergo *in toto mun-
do* famosum adeptus est
nomen apostoli, q(uia)
etsi ipse *ewangelizandi*
non a(s)sumpsit officium,
predicator tamen et ma-
gister || *eximius* popu-Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 419³⁰⁻⁴²⁰⁴
Cf. Matth. 26, 13.O fol.
373^r b || 373^v a

5 1—2 officiantur O: officiant *corr.* KĘTRZYŃSKI 15³¹ * 3 largas *codd.*:
largus ENDLICHER 73⁹ * 4 Constrvxit Z C: Construxit O; Constituit Kow-
NACKI 56³; constituit ENDLICHER 73⁹ * 5—6 conuersionis Z: conuersionis
C * 5—7 in ipso inicio conuersionis sue in ciuitate Z] *conf. Hartv.*: in ipsa
conuersationis Christi... ciuitate (BARTONIEK 419¹⁵⁻¹⁶) * 7—8 iherosolimitana
0 Z: Ierosolimitana C; ierosolimitana O * 8 cenobium Z C: cenobium O *
9 uictum Z C: victum O * 10 predijs Z O: presidijs C * 11 uineis Z:
vineis C O * 13 urbe Z: vrbe C O * 13—14 romana Z O: ronana
C * 19 construxit *codd.*: constructus [sic!] KOWNACKI 56¹¹, ENDLICHER
73¹³⁻¹⁴ * XII Z C: XII O * 21 uineis Z: vineis C O * 21—
5 —22 ditauit *codd.*: dotauit KOWNACKI 56¹³; dotauit ENDLICHER 73¹⁵ * 22 domos
Z C: Domos O * uero Z: uero C O * 22—23 hospitalis O: hospitales
corr. KĘTRZYŃSKI 15³⁷⁻³⁸ * 30 apostoli *codd.*: Apostolici KOWNACKI 58²;
apostolici ENDLICHER 73¹⁸, *idem leg. in C PILAT* 506²⁸ * 32 assumpsit Z:
assumpsit C O *edd.* * 33 predicator tamen *codd.*: predicator(um) tamen
50 <dux> *coni.* KĘTRZYŃSKI 15⁴¹⁻⁴²

Z (C)

Z (C O)

O

p(rese)ns

lis solacium

prebens

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 421₃₋₁₂

monitu diuino

extitit.

Quadam uero nocte

Cf. *Iudith* 9, 1.

regno

nemine sciente solus ad
ecclesiam uenit, seque
prosternens oracionem
pro

grege

Cf. *Gen.* 39, 18.depressum ingemiscere
et *clamare audiret*,suo *ad dominum* fu-
dit. Cumque ibi lan-
guentem pauperem
febre

erat indutus,

ueste, qua

indutus erat,

operuit, mox

pauperem

opperuit. Moxque

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 422₂₁₋₄₂₃

Diuinaque

illi manum imponens
ab infirmitate

eum

ri

curauit.

Diuina quoque

Z fol.
93^v b || 94^r a

po||terat habere,

uirtus et gracia in uita
sua demonstra-re [*sic!*]

C p. 355 a || b

po||terat habere,

uoluit, quippe quociens
alicuius hominis infirmitas
auribus suis intimata || fu-
it, missa sibi pro medicina,
quam tunc in presenti

habere poterat,

particula{m} panis uel

2 presens Z C: praebens KOWNACKI 58₅, GOMBOS 570₁₈, *idem leg. in Z* PILAT 506 b₉; prebens ENDLICHER 73₂₀, FLORIANUS 75₆, DEÉR 312₃₀ * 4 uero Z: uero C O * 7 uenit Z: uenit C O * 8 oracionem *codd.*: orationi *leg. in C* PILAT 506₂₉ * 10 regno C: rege a. *corr.*, reg(n)o p. *corr.* Z; rege *leg. in Z* DEÉR 312₃₂ * 12—13 languentem Z O: langwentem C * 16 audiret Z C: audiset [*sic!*] KOWNACKI 58₁₁; audisset ENDLICHER 73₂₄ * 17 ueste Z: ueste C O * 26 uirtus Z: uirtus C O * uita Z C: uita O * 27—28 demonstrare O: demonstrari *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄ * 29 uoluit Z: uoluit C O * quippe Z O: Quippe C * quociens *codd.*: quoties PILAT 506 b₁₇₋₁₈, FLORIANUS 75₁₃, GOMBOS 570₂₃₋₂₄ * 31 intimata Z C: [[*infirmata*]] intimata O * 34 poterat Z: po || poterat C * 35 particulam *codd.*: particula *corr.* PILAT 506 b₂₀, FLORIANUS 75₁₆, GOMBOS 570₂₅, KOWNACKI 16₆, *idem leg. in Z* DEÉR 312₃₉

transmisit,

pomi redolentis, mandatum, ut sanus surgeret,

transiuit,

et dei propiciatione uerbum ipsius comitante statim sospitatem recepit.

[8.] De uisione quaedam regis vngarie et uictoria contra imperatorem

Quadam igitur nocte
per reuelacionem

Cf. Hartv. BARTONIEK 423₇₋₁₉
Cf. Gal. 1, 12.

quandam experfactus ueredauum [sic!] quendam

qua(n)dam

infra diem et noctem ad
albam transsiluana(m)
precepit festinare et omnes
in rure manentes ad

iniunctas

munitas

posse(t),

ciuitates, quam citissime

posset,

congregare. P(er)redixit enim

superuenturos

super futuros

christianorum hostes,

feliciusque [sic!]

quam

1 redolentis *codd.*: redolenti KOWNACKI 58₁₉, ENDLICHER 73₂₉, FLORIANUS 75₁₆, GOMBOS 570₂₅, *idem leg. in* Z PILAT 506 b₂₁ * 2 surgeret *codd.*: pergeret KOWNACKI 58₂₀, ENDLICHER 73₃₀ * 3 transiuit O: transmisit KĘTRZYŃSKI 16₇ * 4-5 uerbum Z: uerbum CO * 6 sospitatem *codd.*: sospitalem DEÉR 313₃ * 7 uisione Z: uisione C * 9 uictoria Z: uictoria C * 9-10 inperatorem Z: imperatorem C * 11 Quadam Z C: Quadam O; Quadam [sic!] DEÉR 313₆ * 12 per *codd.*: post KĘTRZYŃSKI 16₉ * reuelacionem Z C: reuelacionem O * 13 quadam O: quendam *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₉ * 13-14 ueredauum Z: ueredanum C; ueredarium *corr.* *edd.* * 14 quendam Z C: quondam DEÉR 313₇ * 15 infra *codd.*: intra *corr.* KOWNACKI 60₈, ENDLICHER 74₁, PILAT 507 a₁, FLORIANUS 75₂₁, KĘTRZYŃSKI 16₁₀, GOMBOS 570₃₀ * 16 transsiluana Z C: transsiluanam O; Transiluaniam KOWNACKI 60₈₋₇; Transyluaniam ENDLICHER 74₂ * 17 precepit *codd.*: fecit KOWNACKI 60₇, ENDLICHER 74₂, FLORIANUS 75₂₂; praecipit GOMBOS 570₃₁ * 19 iniunctas Z C: munitas *corr.* PILAT 507 a₃, FLORIANUS 75₂₃, GOMBOS 570₃₂, DEÉR 313₄₁; *conf.* ad munitiones ciuitatum Hartv. BARTONIEK 423₁₁ * 21 posse Z C: posset *corr.* PILAT 507 a₄, FLORIANUS 75₂₄, GOMBOS 570₃₂, DEÉR 313₄₂ * 22 Perredixit Z: Predixit CO * 24 superuenturos Z: superuenturos C * super futuros O: superuenturos *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₂₋₁₃ * 26 feliciusque Z C: scilicet qui *corr.* PILAT 507 a₅, FLORIANUS 75₂₅, GOMBOS 570₃₃; *cf.* uidelicet qui Hartv. BARTONIEK 423₁₃₋₁₄ * quam O: qui *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₃

Z (C)

Z (C O)

O

bat [*sic!*],

tunc vngaris mitte-

bant [*sic!*],

byssos pro censu possessiones eorum depredatos. Vix nuncius manda-

ta

tum

regis compleuit, et ecce paganorum inopinata calamitas

venit,

incendijs et rapi-

nis terram totam devastauit.

*Cf. Iob 5, 21.**Cf. Ier. 50, 28.**Cf. Ps. 17, 19.**Cf. Hartv. BARTONIEK 423₂₁—424₁₃*

nis; tota deuastata est per *ulcionem dei*. Vnde meritis beati uiri manifestatum est hoc, ut omnes, qui eum inuadere uellent, deum, qui *protector eius est*, timerent.

Post hæc uero Cunradum imperatorem romanum manu forti terminos vngarie inuadere nunciavit. Contra quem rex consilium habens episcoporum et principum ad tuendam patriam armatos tocium vngarie conuenire fecit; prius tamen recolens se nichil sine christi suffragio posse, manus et cor leuans ad ethe-

1—2 mittebat Z C: imminebant *corr.* PILAT 507 a₆, FLORIANUS 75₂₅, GOMBOS 570₃₃, DEÉR 313₄₃; *cf.* imminebant *Hartv.* BARTONIEK 423₁₄ * mittebant O: imminebant *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₃ * 3 byssos *codd.*: bysso KOWNACKI 60₁₁; Byssos ENDLICHER 74₅; Bessos *corr.* PILAT 507 a₆, FLORIANUS 75₂₆, GOMBOS 570₃₃ * 4—5 depredatos *codd.*: depraedaturi [*sic!*] KOWNACKI 60₁₂; depredaturo [*sic!*] ENDLICHER 74₆ * 5—6 mandatum O: mandata *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₁₄ * 7—15 et ecce — manifestatum est hoc Z | *notionem veram Hartv. praebet*: et ecce Bessorum inopinata calamitas incendijs et rapinis cuncta devastavit per revelationem dei meritis beati uiri concessam animabus omnium salvatis per receptacula munitionum (BARTONIEK 423₁₆₋₂₀) * 12 deuastata Z: devastata C * 14 uiri Z: uiri C * 14—15 manifestatum Z: manifestum C * 15 ut Z C: et [*sic!*] KOWNACKI 60₁₇, ENDLICHER 74₉ * 16—17 inuadere uellent Z: inuadere uellent C * 20 uero Z: uero C * 20—21 Cunradum Z C: Conradum KOWNACKI 60₂₀, ENDLICHER 74₁₂, PILAT 507 a₁₄, FLORIANUS 75₃₁, GOMBOS 570₃₈ * 23 inuadere Z: inuadere C * 26 principum Z C: Principum [*sic!*] KOWNACKI 60₂₄; principum ENDLICHER 74₁₄ * 27 tocium Z: cicius C * 28 conuenire Z: conuenire C * 30 suffragio Z C: suffragiis KOWNACKI 60₂₆₋₂₇, ENDLICHER 74₁₆

Z (C)

ra domine sue perpetue uirgini marie suas iniurias commendans tale(m) prorupit in uocem: „Si placet tibi, domina imperatrix celi et terre, tue partem hereditatis ab inimicis deuastari et nouellam plantacionem christianitatis abolere, committo dispositioni || tue et uoluntati”. Hijs dictis quasi consolatus ab ea fiducialiter contra hostem ibat ad prelium. Recordatus autem uerborum Alexandri regis, qui dixerat: „Stare pro patria, patrie titulis et honorum inuigilare decet”, animum confortauit. Altera uero die dei miserante gracia nuncius ab imperatore uenit, qui eius reditum nunciauit. Regredientibus aduersarijs uir dei se per preces beate uirginis liberatum intelligens christo sueque matri gloriose flexis genibus, ad celum extensis manibus *gracias egit*, eamque procuratricem sui regni a domino po-

Cf. *Esther* 7, 3.

Cf. *Ps.* 143, 12.

Z fol. 94^r a || b

Cf. Hartv. BARTONIEK 424¹³⁻²³
Cf. *II. Reg.* 9, 18.

Cf. *Matth.* 26, 27.

1—2 uirgini Z: uirgini C * 2 iniurias Z: in [[inua]] iurias C * 3 tale Z C: talem corr. KOWNACKI 60²⁹, ENDLICHER 74¹³, PILAT 507 a²², FLORIANUS 76², GOMBOS 570⁴² * 4 uocem Z: uocem C * 7 deuastari Z: deuastari C * 9 abolere Z C] cf. aboleri Hartv. BARTONIEK 424⁸ * 11 uoluntati Z: uoluntati C * 12 consolatus Z C: consulatus [*sic!*] ENDLICHER 74²², GOMBOS 570⁴⁵ * 13 fiducialiter Z C: fideliter KOWNACKI 62⁷, ENDLICHER 74²², FLORIANUS 76³ * 14—15 Recordatus Z: recordatus C * 15 uerborum Z: uerborum C * 16 Alexandri Z: alexandri C * 17 Stare Z: stare C * 18 patrie Z C: Patriis KOWNACKI 62¹⁰; patriis ENDLICHER 74²⁴, FLORIANUS 76³, GOMBOS 570⁴⁷, *idem leg. in Z* PILAT 507 b⁸ * 18—19 honorum Z C: honori corr. KOWNACKI 62¹⁰, ENDLICHER 74²⁵, PILAT 507 b⁸, FLORIANUS 76³, GOMBOS 570⁴⁷ * 19 inuigilare Z: inuigilare C * 21—24 Altera uero die — reditum nunciauit Z] cf.: Altera mox die nuncius ad unumquemque ducem Germanorum in castra ceu missus ab imperatore uenit, qui eis redeundi mandatum detulit Hartv. BARTONIEK 424¹³⁻¹⁸ * 21 uero Z: uero C * 23 uenit Z: uenit C * 25 aduersarijs Z: aduersarijs C * 26 per Z: pre C * 27 uirginis Z: uirginis C.

C p.
355 b || 356 a

Cf. Sap. 6, 5.

Cf. Hartv. BARTONIEK 425₁₋₆

Cf. Iudic. 7, 19.

O fol. 373^a a || b
Cf. Act. 6, 13.
Cf. II. Tim. 4, 8.

stulavit, ibique uotum optulit. Imperator uero suorum tam repentina perterritus defeccione sciscitans || ab eis, qualiter contigisset, quod perterriti omnes fuissent; et quod per proprium nuncium regressionem suam nunciassent, et permagnam pudorem sue potencie inposuissent, uoluntatem dei et regis sanctitatem esse cognouerunt.

bat, iustique iudicis moderacionem super cottidianas iudiciorum discussiones mis(eri)c(or)dit(er) descendere flagitabat.

Idem quoque rex sanctus sollicitudine

et regis

regalium disposicionum occupatus tempus diurnum colloquijs et consilijs transiens per noctis silencium uigilijs et oracionibus instare, contemplacioni uacare, lacrimas fundere, || deum alloqui non cessa-

bat.

1 uotum Z: uotum C * 2 optulit Z: obtulit C edd. * uero Z: uero C * 3-4 perterritus Z: perterritus C * 7 fuissent Z: fugissent C * 7-10 quod per proprium — nunciassent] cf. Hartv.: cum nuncium reversionis eorum non suum fuisse ueraciter sciret (BARTONIEK 424₂₃₋₂₅) * 9 suam Z: om. C * 10-11 permagnam: per[magnam Z; per magnum C edd. * 12 inposuissent Z C: impossissent [sic!] KOWNACKI 64₂₋₃ * 12-13 uoluntatem Z: uoluntatem C * 14-15 cognouerunt Z C: cognouere KOWNACKI 64₄; cognouere ENDLICHER 75₃ * 17 sollicitudine Z O: sollicitudine a. corr., sollicitudine p. corr. C; ci add. C^{mg} * 19 disposicionum Z O: disposicionem a. corr., disposicionum p. corr. C * 20-21 diurnum Z C: diurnum O; diurnum [sic!] KOWNACKI 64₇; ENDLICHER 75₅ * 22 transiens codd.: transiens corr. KĘTRZYŃSKI 16₁₈ (cf. Hartv. BARTONIEK 425_{1-2, 38-39}) * noctis codd.: noctem KOWNACKI 64₈, ENDLICHER 75₆ * 22-23 silencium Z C: silencium O; silencium corr. KĘTRZYŃSKI 16₁₉ * 23 uigilijs Z: uigilijs C O * 25 uacare Z: uacare C O; uocare [sic!] KOWNACKI 64₉ * 26 deum codd.: Dominum DEÉR 314₁₃ * 27-28 moderacionem Z C: moderacione DEÉR 314₁₄₋₁₅ * 28-29 cottidianas Z C: quotidianis KOWNACKI 64₁₂, ENDLICHER 75₉; cottidianis DEÉR 314₁₅ * 29-30 discussiones Z C: discussionibus ENDLICHER 75₉ * 30 miscditer Z: misericorditer C edd.

[9.] De deuotis oracionibus regis et morte filij eius henrici

Nocte igitur quadam, cum estatis tempore in campestribus fixis tentorijs starent, ceteris sopo-

re [sic!]

deditis surgens a lecto deum depre||cabatur pro sua et populi ignorancia.

diucius oracioni insistet, papilio super eum extensus a terra leuatus

cepit pendere in aere, donec uir dei a contemplatione spiritum relaxa-

Quod cuidam uiro bone uite est manifesta-

rex sanctus

per spiritum sanctum edoctus ad se uocauit,

Cf. Hartv. BARTONIEK 425₇₋₂₄
Cf. Num. 13, 1.

Z fol.
94^r b || 94^v a
Cf. Hebr. 9, 7.

Cumque

tamdiu

uit.

tum, quem

Cf. Tob. 4, 1.

1 deuotis Z: deuotis C; votis KOWNACKI 64₁₄, PILAT 508 a₉, GOMBOS 571₁₃; uotis et ENDLICHER 75₁₁, FLORIANUS 76₂₇ * 2 et Z: et de C * 3 eius Z: eus C * 7 in campestribus *codd.*: in campestri loco *coni.* KĘTRZYŃSKI 16₂₁; *cf. Hartv.*: in campestris amplitudinis loco (BARTONIEK 425₉₋₁₀) * 8 starent *codd.*: staret *coni.* KĘTRZYŃSKI 16₂₂ * 8-10 sopore O: sopori *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₂₂; *cf. Hartv.*: sopore depressis (BARTONIEK 425₁₀) * 15 Quem Z C: Quum *corr.* KOWNACKI 64₂₀, PILAT 508 a₁₅, GOMBOS 571₁₆; quum ENDLICHER 75₁₅, FLORIANUS 76₃₁; *cf. Cumque Hartv.* BARTONIEK 425₁₃ * 17-18 extensus *codd.*: extensu [sic!] KOWNACKI 64₂₁ * 20 in *codd.*: om. PILAT 508 a₁₇, GOMBOS 571₁₇ * 21 uir Z: uir CO * 22-23 relaxauit ZO: releuauit C; relevauit *leg. in C* PILAT 508₂₇; *cf. Hartv.*: donec uir dei in se reuersus a contemplatione spiritum relaxauit ab oratione (BARTONIEK 425₁₆₋₁₇) * 23 ab Z C: ob [sic!] ENDLICHER 75₁₇ * 24 uiro Z: uiro C; [v] || uiro O * 25 uite Z: uite CO * 28 esse Z C: nosse *coni.* PILAT 508 a₂₀, FLORIANUS 76₃₅, GOMBOS 571₁₉ * 29 facti Z C: sancti *edd.*; *notionem veram Hartv. praebet*: archani sui conscium esse (BARTONIEK 425₂₁) factum (*corr.* KARÁCSO-NYI) * 31 uocauit Z: uocauit CO

Z (C)

Z (C O)

O

Cf. Prov. 29, 5.

dis

blan-

disque

Cf. Hartv. BARTONIEK 427₈—428₁

stat illud impletum:

prius *sermonibus*, quid uidisset, sciscitabatur, post, ne cui diceret, donec ipse uiueret, imperauit.

In beato quoque rege con-

stat, quod illud impletum est:

Cf. Act. 14, 21.

regnum dei.

quoniam per multas tribulationes oportet intrare

in regnum celorum.

Multis

enim

subcubuit:

modis correccioni diuine

succubuit. Nam

tribus annis in infirmitate continua laborauit; per missionem in seipso

sicut

ut

in beato Iob iudicis eterni per secreti consilij examinationem in filiorum suorum

obitu

(obitu)

sensit imminere

uerbera,

uerba [*sic!*],

quos in ipsis

infaciem [*sic!*]

in facie [*sic!*]

sue gradibus, teneros quos dedit,

deus

abstu-

3—4 uidisset Z: vidisset CO * 6 uiueret Z: uiueret CO * 3
 11 quoniam ZO: Quoniam C; Quem KOWNACKI 66₃; quem ENDLICHER 75₂₃; quam
 PILAT 508 a₂₆, FLORIANUS 77₄, DEÉR 314₃₁; Quam GOMBOS 571₂₂ * 11—
 —12 tribulationes ZO: tribulaciones C * 12 oportet Z C: oportet O; nos add.
 KOWNACKI 66₉, ENDLICHER 75₂₄ et unciis includens KĘTRZYŃSKI 16₃₀ *
 16 correccioni Z C: correccioni O * 18 in ZO: In C * 19—20 per missio-
 nem: permissionem *edd.*; permissione vel percussio-num *coni.* KARÁCSONYI *
 20 seipso *codd.*: semet ipso ENDLICHER 75₂₈, FLORIANUS 77₆₋₇ * 22 Iob
 Z C: iob O * 26 obitu Z C: *om.* O; *add.* KĘTRZYŃSKI 16₃₄ * 28 uerbera
 [*sic!*] *coni.* KĘTRZYŃSKI 16₃₄ * 30 infaciem Z C: infantiae *corr.* KOWNACKI
 66₁₅₋₁₆, PILAT 508 b₇, GOMBOS 571₂₆; infancie ENDLICHER 75₂₉; infancie FLORIANUS
 77₉, DEÉR 314₃₇; *similiter apud Hartv.* BARTONIEK 427₁₉ * in facie O: infancie
corr. KĘTRZYŃSKI 16₃₅ * 31 teneros *codd.*: teneris KOWNACKI 66₁₆, END-
 LICHER 75₂₉ * 32 quos *codd.*: qui *coni.* KĘTRZYŃSKI 16₃₅ (*cf. Hartv.* BAR-
 TONIEK 427₂₀: qui)

Z (C)

Z (C O)

O

lit. De

quorum morte mesticiam
abortam [*sic!*] genitor
propter amorem

lit, de

Henrici

superstitis bone indolis
pueri

filij

it. Quem

solacio compescu-

hemerici

quasi iam unicum caro di-
ligens affectu precibus
christo commendans et
eius genitrici uirgini

it, quem

regni heredem uotis omni-
bus desiderauit.

Quem

perpetue commendauit.
Hunc sibi superstitem,
hunc

marie

regem heredem uotis, ora-
cionibus desiderauit,
quem

impe{t}rare [*sic!*],

dominus iesus christus
non in terrestri regno
disposuit || laborando

Cf. Eph. 5, 20.
O fol.

373^v b || 374^r a

inanis corruptibilis

sed deposita

preparare [*sic!*],

deci||dens

machina corporis in
celesti regno cum an-
gelis triumphare. Mox

in annis [*sic!*] corrup-
tibili

Henricus

in grauem || infirmita-
tem

incidens

C p. 356 a || b
Z fol. 94^v a || b

nobilis dux sclauonie
VIII diebus languit,

hemericus

3 abortam *codd.*: obortam *corr.* PILAT 508 b₈, FLORIANUS 77₁₀, KĘTRZYŃSKI 16₂₆, GOMBOS 571₂₇, DEÉR 314₂₉ * 5 filij O: filio [*sic!*] KĘTRZYŃSKI 16₃₆ * 11 unicum Z: vnicum CO * 13 commendans *codd.*] *cf.* cottidianis *Hartv.* BARTONIEK 427₂₄₋₂₅ * 14 uirgini Z: uirgini CO * 19 regem O: regni *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₀ * 19-20 oracionibus O: omnibus *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₀ * 22 iesus Z: XP a. *corr.*, iesus p. *corr.* Z * 25 impetrare Z C: imperare *corr. edd.* * preparare O: imperare *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₁; preparare *leg. in* O KĘTRZYŃSKI 16₄₇ * 27 inanis Z C: manis [*sic!*] KOWNACKI 66₂₇; magis ENDLICHER 76₄ * in annis O: inanis *corr.* KĘTRZYŃSKI 16₄₂ * 33 grauem Z O: guem C; quam KOWNACKI 66₂₉, ENDLICHER 76₆ * 36 sclauonie Z: Sclauonie C; slauonie O * 37 VIII Z C: octo O * languit Z C: languit O

Cf. *Matth.* 27, 50.

susceperunt.

eius, que

runt,

IX° uero die hora IX^a
emisit spiritum, quem
sancti angeli in suum
consorcium

Vxor uero

inuiolata cum ipso
permansit, VIJ^(o) die

in die dominica mi-
grauit ad dominum. O
gloriose uirgines chri-
sti, que uirginitatem
suam christo in tan-
tum dedicaue-

ut eciam in morte non
separarentur!

receperunt.

eius

post ipsum

runt,

**[10.] De successione
Albe in regnum post
mortem patris [!]**

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 429₂₋₄

henricum

Uidens autem beatus
stephanus sine spe po-
steritatis solum se esse
derelictum et unicum fi-
lium suum

sepultum, pietatis affectu
doluit super filio suo
multis die-

hemicum

1 IX° Z C: Nono O; nona KOWNACKI 68₂, ENDLICHER 76₇, PILAT 508 b₂₁,
FLORIANUS 77₂₀, GOMBOS 571₃₄, DEÉR 315₇ * uero Z: uero CO * IX^a
Z C: nona O * 3 angeli *codd.*: Apostoli [*sic!*] KOWNACKI 68₄; apostoli
ENDLICHER 76₈ * 6 uero Z: uero CO * 7 eius O: eius, que *corr.*
KĘTRZYŃSKI 17₃ * 8 inuiolata Z: inuiolata CO * 9 VIJ Z: VIJ^o C;
septimo O; septima ENDLICHER 76₁₀; VII-a FLORIANUS 77₂₃ * 12 dominum
codd.: Deum KOWNACKI 68₇, ENDLICHER 76₁₀, *idem leg. in Z* PILAT 508₂₈₋₂₉ *
13 uirgines Z: uirgines CO * 14 uirginitatem Z: uirginitatem CO *
19 separarentur ZO: seperarentur C; separentur PILAT 509 a₂, FLORIANUS 77₂₅₋₂₆,
KĘTRZYŃSKI 17₆, GOMBOS 571₃₈, DEÉR 315₁₂ * 20 successione Z: Successione
C * 21 Albe Z: albe C * post Z C: per KOWNACKI 68₁₂ *
22 patris Z C] *de errore rubricatoris vide* KARÁCSONYI *op. cit.* 16. * 23 Uidens
Z: Videns C; uidens O * 24 stephanus ZO: Stephanus C * 25 sej
s. s. Z * 26 et ZO: ut C * unicum Z: vnicum CO * 29 pietatis
ZO: pijetatis C

Z (C)

Z (C O)

O

bus. Vix

umquam ad risum labia
mouit, sed semper sic ap-
parens, acsi *ante tribunal
christi staret*, in oracio-
nibus oculis eius presen-
ciam conspiciens christum
in ore, christum in corde,
christum in cunctis acti-
bus se gestare

demonstrauit.

Tandem per misericordi-
am dei dignus centuplicari
retributionis brauiio *ex-
pectabat consolationem* iesu christi,
ut paruulum uideret
sibi filium nascitu-
rum. Mox uxor *con-
cepit et peperit filium*,

quem uocauit leuenta;
post hoc *concepit et
peperit alium*,

cui imposuit nomen

uero anno *concepit et
peperit filium*, cui

nomen Bela. Transac-
tis uero post partum
filiorum sex mensibus
uxor sancti stephani
regina vngarie mortua

est, qui

habito consilio princi-
pum *accepit*

uxorem

bus; vix

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 429²⁰⁻²⁷

Cf. Rom. 14, 10.

monstrauit.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 430²⁹⁻³⁰
Cf. Lucae 2, 25.

Cf. Gen. 21, 2—3.

petrus; tercio

abel. Tercio

Cf. II. Reg. 24, 17.

indidit

est. Qui

Cf. Ex. 2, 1.

2 umquam Z: vmquam C; vnquam O * 4 acsi Z: ac si CO * 5 in
ZO: In C * 5—6 in oracionibus oculis *codd.*: interioribus oculis *corr.*
KĘTRZYŃSKI 17¹⁰⁻¹¹ (cf. Hartv. BARTONIEK 429²³⁻²⁴) * 8 ore *codd.*: oratione
KOWNACKI 68²⁰; oracione ENDLICHER 76¹⁹ * 13 centuplicari *codd.*: centupli-
cate *corr.* KĘTRZYŃSKI 17¹³ (cf. Hartv. BARTONIEK 430³⁴) * 17 uideret Z:
videret CO * 19 uxor Z: vxor CO * 21 uocauit Z: uocauit C *
leuenta Z: leuentha C; Levantha KOWNACKI 70²; Leuantha ENDLICHER 76²⁴ *
24 imposuit ZO: inposuit C * 25 tercio Z: Tercio C * 26 uero Z:
uero CO * 29 Bela Z: bela CO * 30 uero Z: uero CO *
31 sex ZO: VJ C * 32 uxor Z: vxor CO * stephani ZO: Stephani
C * 33 regina *codd.*: regis DEÉR 315²⁹ * 37 uxorem Z: vxorem C

O fol. 374^r a || b

almanie, cum qua intrauit minor frater nomine henricus.

ala||manie.

Z fol.

94^r b || 95^r a
Cf. *Judic. 6, 12.*;
Num. 12, 6.;
Act. 1, 10.

de theutonia sororem regis

Post copulationem uero uxoris X^o mense in uisione || apparuit

ei

angelus in albis uestibus dicens: „Veni dilecte mi rex stephane!

ne ad me!

ne!

quia tempus est, ut post labores seculi requiescas in gaudio paradisi”. Euigilans autem

aduocat

advocauit

episcopum, et ei uisionem edidit.

cit.

dit.

Cf. Hartv. BARTONIEK 430₃₀—431₄
Cf. *I. Mach. 1, 6.*Eadem uero die hora IX^a tactus febre debilitatus est, et decidit in lectum;

tum; et cum sibi

tum. Et cum sui

transitus diem imminere cognouisset, accersitis episcopis, principibus et comitibus et primis palacij sui iuuenibus de christi uocatione exultans indicauit eis dissolutionem sui corporis

imminere. Post

imminere; post

7 uero uxoris Z: uero vxoris CO * X^o ZC: decimo O; IX ENDLICHER 76₃₁ * 8 uisione Z: uisione CO * 10—11 uestibus Z: uestibus CO * 15 seculi *codd.*: saeculis [*sic!*] KOWNACKI 70₁₆ * 17 Euigilans ZC: Evigilans O * 19 aduocat Z: advocat C; advocavit KOWNACKI 70₁₇; aduocauit ENDLICHER 77₁₋₂ * 20—21 uisionem Z: uisionem CO * 21—22 edidit O: edicit *corr.* KĘTRZYŃSKI 17₂₃ * 23 uero Z: uero CO * 24 IX^a ZC: nona O * 25 decidit *codd.*: cecidit KOWNACKI 70₂₀, ENDLICHER 77₃ * 28 imminere Z O: imminere C * 29 accersitis Z O: accorsitis *a. corr.*, accersitis *p. corr.* C * 30 principibus *codd.*: et Principibus KOWNACKI 72₂; et principibus ENDLICHER 77₅, PILAT 509_{b18}, FLORIANUS 78₈, GOMBOS 572₁₀, DEÉR 316₅ * 33 uocatione Z: uocatione CO

Z (C)

Z (C O)

O

hec tractauit cum eis de

alumpno filiorum suorum, et commisit eos in manus episcoporum et

certam [sic!]

exsiccaret, sed christianis plantaret; consensentibus omnibus albam nomine || inter se maiorem et rectorem elegerunt.

illos

inuigilare, pre

plantacioni christianitatis

regno, quis post ipsum

regeret, et nouellam plantacionem non

Deinde paterne monuit

catholicam fidem obseruare, quam acceperant, amare iusticiam, uincula superne caritatis diligere et caritati operam dare, humilitatis studio

omnibus uero nouelle

custodiam adhibere. Hijs dictis manus et oculos leuans ad celum sic orabat: „Regina celi et terre imperatrix et coadiu-

terram

exularet [sic!], sed christianos plantaret.

eos

vigilare. Pre

christianitati

Cf. Ps. 143, 12.

Cp. 356 b || 357 a

Cf. Hartv. BARTONIEK 431₄₋₁₂

Cf. Ps. 143, 12.

Cf. I. Par. 21, 16.

1 hec] *superscr.* Zrubr * cum *codd.*: ad [sic!] KOWNACKI 72₆, ENDLICHER 77₇, * 3 commisit Z: comisit C * 3-4 in manus episcoporum Z C: in manibus eorum KOWNACKI 72₇, ENDLICHER 77₈₋₉, *idem leg.* in C PILAT 510₂₈ * 5-6 sacramento Z C: sacramento KOWNACKI 72₈, ENDLICHER 77₉, *idem leg.* in C PILAT 510₂₈₋₂₉ * 6 deinde Z: Deinde C * uxore Z: vxore C * 8 quis *codd.*: qui KOWNACKI 72₉, ENDLICHER 77₁₀; quod *leg.* in C PILAT 510₂₉ * 9 certam Z C: terram *corr. edd.* * 12 exularet O: exsiccaret *corr.* KĘTRZYŃSKI 17₂₉ * 12-13 christianis Z C: Christianus *leg.* in Z DEÉR 316₁₁ * 13 plantaret Z: placaret C; placeret KOWNACKI 72₁₁, ENDLICHER 77₁₁, *idem leg.* in C PILAT 510₂₉ * 22 uincula Z C: vincula O; uinculo ENDLICHER 77₁₄₋₁₅ * 24 caritati *codd.*: castitati *coni.* KĘTRZYŃSKI 17₃₁ * 26 inuigilare Z: inuigilare C * pre Z C: pro KOWNACKI 72₁₈, ENDLICHER 77₁₆, FLORIANUS 78₁₃ * vigilare O: inuigilare *corr.* KĘTRZYŃSKI 17₃₁₋₃₂ * 27 uero Z: uero C O * 28 plantacioni Z C: plantacionis KOWNACKI 72₁₈, PILAT 510_{a13}, FLORIANUS 78₁₄, GOMBOS 572₁₉; plantacionis ENDLICHER 77₁₆₋₁₇ * 31 sic Z O: Sic C * 33 imperatrix *codd.*: reparatrix *coni.* KĘTRZYŃSKI 17₃₄

Z (C)

Z (C O)

O

trix! inclina tuo patro-
cinio:

cum principibus

unccionem „Credo”

extensis sursum

animam meam”.

sanctam ecclesiam cum
episcopis et clero, regnum

et populis *sub alis tue
proteccionis relinquo*”.
Quibus dictis oleo in-
firmorum corpus su-
um inungi pecijt. Post

cantat. Demum „pa-
ter noster”. Quibus ul-
timum benedicens ma-
nibus

dixit: „*In manus || tuas
domine iesu christe
commendo*”

trix inclita! tuo patronico

et liberos cum primatibus

inv(n)ccionem „credo”

sursum extensis

spiritum meum”. || Et
sic tradidit *spiritum*.

Cf. Ps. 16, 8.

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 431₁₂₋₁₃

Z fol. 95^r a || b
Cf. Lucae 23, 46.
O fol.
374^r b || 374^v a

[11.] De morte et planctu regis ste- phani et miraculis

Cf. Hartv. BARTO-
NIEK 431₁₄₋₁₅

INstabat autem sollemp-
nitas sancte dei genitri-
cis assumpcio gloriosa,
ad quam omnes solito
more in albam ciuita-
tatem confluerant, et
tentorijs campos ope-
ruerant.

1 inclina Z C: inclita corr. edd.; cf. Hartv.: Regina celi, reparatrix [var. imperatrix] inclita mundi (BARTONIEK 431_{10, 39}) * 6 alis] alijs a. corr., alis p. corr. Z * 10 inungi Z: invngi C O * pecijt Z O: [precepit] pecijt C; [percepit] petijt leg. in C PILAT 510₃₀; precepit petijt leg. in C DEÉR 316₃₆ * 11 unccionem Z: vnccionem C; iunctionem [sic!] GOMBOS 572₂₃ * 12 Demum codd.: in Deum KOWNACKI 72₂₈; in deum ENDLICHER 77₂₃; dein PILAT 510 a₂₀, FLORIANUS 78₂₀, GOMBOS 572₂₄; deinde leg. in O KĘTRZYNSKI 17₃₇ * 12—13 pater Z O: Pater C * 13—14 ultimum Z: vltimum C O * 24 miraculis Z C: miraculo KOWNACKI 74₅, ENDLICHER 77₂₆, idem leg. in Z PILAT 510₃₀ * 25—26 sollempnitas Z: solempnitas C * 29 in Z: in in rasura C * 30 confluerant Z C: confluerunt KOWNACKI 74₉, ENDLICHER 77₂₉, FLORIANUS 78₂₇, GOMBOS 572₂₈, similiter corr. PILAT 510 b₂ * 31—32 operuerant Z C: operuerunt KOWNACKI 74₉₋₁₀, ENDLICHER 77₂₉, FLORIANUS 78₂₇, GOMBOS 572₂₉, similiter corr. PILAT 510 b₃

Planxerunt autem eum omnes populi ungarie simul in unum diues et pauper; episcopi cum clero cantu lamenta(bi)li animam eius

domino

commendant, atque fabricato marmoreo nouo monumento reconditur, in quo nondum quisquam positus fuerat. Quidam autem episcopus grecorum *sanctae conuersacionis* in ipsa transitus sui hora audiuit animam sancti stephani

deferentem per angelorum choros et laudantes *dominum iesum christum [sic!]*. Qui statim nuncium in ungariam ad albam ciuitatem transmisit, et ita, sicut *audiuit et uidit* sanctus episcopus, nuncius eius inuenit. Litteris autem de obitu eius a capitulo ac-

Cf. I. Mach. 2, 70.; 13, 26.

Cf. Hartv. BARTONIEK 432₈₋₁₀ Cf. Io. 19, 41.

Cf. Hartv. BARTONIEK 428₂₅₋₂₇ Cf. II. Petri 3, 11.

Cf. Eph. 5, 20.

Cf. Ioh. 3, 32.

1 Planxerunt *codd.*: Planxerant KOWNACKI 74₁₀ * 3 unum Z: vnum C O * 4 diues *codd.*: Duces KOWNACKI 74₁₁; duces ENDLICHER 77₃₀, *idem leg. in C PILAT 510₃₂* * pauper *codd.*: Pauperes KOWNACKI 74₁₂; pauperes ENDLICHER 77₃₁, *idem leg. in Z PILAT 510₃₂* * 6 lamentali Z: lamentabili C O *edd.* * 9 commendant Z O: comendabant C * 10 marmoreo *codd.*: marmoreo ENDLICHER 77₃₂ * 15 grecorum Z O: Grecorum C. * 16 conuersacionis Z: conuersacionis C; [(con)] || conuersacionis O; conuersionis PILAT 510 b₁₁, GOMBOS 572₃₂₋₃₃ * 17—24 audiuit animam — iesum christum *codd.*] udidit animam sancti stephani in celum deferri per angelos, et audiuit eorum choros laudantes dominum iesum christum *coni. KARÁCSONYI (cf. animam... reuelatum est deferri per angelos ad celi palatia Hartv. BARTONIEK 428₂₅₋₂₇, porro praesentis paginae versus 27—29: et ita, sicut audiuit et uidit sanctus episcopus...)* * 18—19 stephani Z O: Stephani C. * 21 deferentem Z C: defferentem O; deferri in celum *corr. KĘTRZYŃSKI 18₁* * 22 choros *codd.*: choros (cantantes) *coni. KĘTRZYŃSKI 18₁* * 24 Qui *codd.*: quod KOWNACKI 74₂₂, ENDLICHER 78₆ * 26 ad Z O: in C * 28—29 udidit Z: uidit C O * 30 inuenit Z: inuenit C O * 31 Litteris Z: litteris C O * 32 eius Z O: eius C * capitulo Z O: Capitulo C

Cf. Hartv. BARTONIEK 432₁₃₋₁₄
Cf. Gen. 35, 20.

Cf. Apoc. 4, 5.

Cf. Hartv. c. 25. passim (BARTONIEK 435—436)

Cf. Eph. 5, 20.

C p. 357 a || b

Cf. Gen. 37, 8.

Z fol.
95^r b || 95^v a

rum, sepe

uidebantur, multorum

mox ut perueniebant, curabantur auxiliante *domino nostro iesu christo*. Sex mensibus uero post obitum sancti || uiri expletis alba regnum vngarie regere cepit.

[12.] De fraude regine contra albam regem maritum suum [sic!]

Elapso autem regimini sui anno regina *inuidie et odij fomitem* contra principem albam, quod ipse regimine dignior esset, quam dux henricus germanus regine, contraxit. Que ut uipera repleta ueneno || malicie dolere

ceptis ad dominum suum in greciam remeavit.

Sepe armonie *super sepulchrum eius* audiebantur angelo-

lampades ardentis in aere

uero pueri, qui in infirmitate sua eius liminibus deuouebantur,

rum. Sepe

uidebantur. Multorum

curabantur.

2 greciam ZO: Greciam C * 4 super *codd.*: supra KOWNACKI 76₄, ENDLICHER 78₁₀, FLORIANUS 79₃, GOMBOS 572₃₇, DEÉR 317₈, *similiter corr.* PILAT 510 b₂₀ * 5 sepulchrum Z: sepulchrum CO * 10 uidebantur, multorum Z: uidebantur. Multorum C * 11 uero Z: uero CO * in ZO: om. C * 12 eius ZO: eius C * 13 deuouebantur ZO: deuouebantur C * 14 perueniebant Z: perueniebant C * 17 iesu Z: iesu C * 18 uero Z: uero C * 19 uiri Z: uiri C * 24—25 maritum suum Z C] in superioribus (55₃₂—56₃) *hanc reginam uxorem non Albae, sed sancti Stephani fuisse legimus. De errato rubricatoris uide KARÁCSONYI op. cit. 16—17.* * 34 uipera Z: uipera C * 34—35 ueneno Z: ueneno C

Z (C)

cepit, quod nullum pu-
 erum parere potuit; co-
 gitare cepit et secum
 uoluere, quomodo fra-
 tri suo duci henrici
 [sic!] regnum vngarie
 perpetuo possidendum
 traderet, et sue poten-
 cie usurparet, filios re-
 gis stephani, quos kaul
 princeps fouebat, in
 flumen proiceret, et ui-
 tam eorum morti da-
 ret, et memoriam eo-
 rum deleter. Aduocato
 autem fratre suo edixit
 ei in secreto loco cogi-
 tationem, et disposici-
 onem utrum consenti-
 ret, interrogauit. Quo
 annuente consuluit ei,
 ut almaniam intraret,
 et cum exercitu ualido
 rediret, et *ualida manu*
 ungariam intraret, et
 suo imperio subiuga-
 ret. Quod permittente
 diuina uoluntate intra-
 uit dux henricus manu
 forti vngariam, et *obui-*
 auit ei Alba rex ex ista
 parte ciuitatis strigo-
 niensis, et bellum mag-
 num ortum est, et *ceci-*
derunt uulnerati multi,
 et uictoriam optinuit
 dux henricus, et rex

Cf. II. Reg.
 18, 17.

Cf. I. Mach. 3, 11.

4 uoluere Z: uoluere C * 5 henrici *codd.*: Henrico *corr. edd.* *
 9 usurparet Z: vsurparet C * 12 flumen *codd.*: flumine KOWNACKI 76²⁷⁻²⁸,
 ENDLICHER 78²⁵ * 12-13 uitam Z: uitam C * 15 Aduocato Z: Advo-
 cato C * 19 utrum Z: vtrum C * 21 consuluit *codd.*: consiluit [sic!]
 KOWNACKI 78⁴⁻⁵, ENDLICHER 78²⁹ * 23 ualido Z: valido C * 24 rediret
codd.: regiret [sic!] KOWNACKI 78⁶ * 25 ualida Z: valida C * 25 unga-
 riam Z: vngariam C * 27 Quod Z: quod C * 28 uoluntate Z: volun-
 tate C * 30-31 obuiauit Z: obuiauit C * 31 Alba Z: alba C *
 ex Z: Ex C * 32-33 strigoniensis Z: Strigoniensis C * 34-
 -35 ceciderunt *codd.*: occiderunt PILAT 511 a²⁴⁻²⁵, GOMBOS 573⁸ * 35 uulnerati
 Z: wulnerati C * 36 uictoriam Z: victoriam C * optinuit Z: obti-
 nuit C

Z (C)

Cf. *Ier.* 46, 5.

alba et kaul *terga uerterunt*, et acceptis filijs regis tribus — Leuenta, Bela et petro — *fug{i}erunt* [*sic!*] in Poloniam ad auiam suam ducissam magnam tocius polonie nomine Damboroucam, nam ipsa eciam tunc in uiduitate permanendo filium suum Bolezlauum fouebat, qui XVIII annorum erat adolescens *robustissimus* atque *ad pugnandum fortissimus* et *promptissimus*, qui orphanos nobiles et teneros caro diligens affectu et eorum alumpnos nobiles albam et kaul deliciose seruabat, et ut in nullo molestantur, sed omnia ad libitum eorum preberentur, precipiebat. Morati sunt autem filij regis vngarie in hospitalitate in polonia XVJ^m annis.

Cf. *I. Par.*

7, 7—9.

Z fol. 95^v a || b

Henricus uero regnabat in vngaria, et eos opprimebat, et omnia bona eorum uastabat, alia calumpniiose uerebat, rodebatque terram cum perfidis vngaris, qui eius collaterales erant, nobilem uero

1—2 uerterunt Z: verterunt C * 3 Leuenta Z: leuenta C; Levanta KOWNACKI 78₁₅₋₁₆; Leuanta ENDLICHER 79₄; Leuenta *edd. cett.* * 4 Bela Z: bela C * 4—5 fugierunt *codd.*: fugerunt *corr.* PILAT 511 b₂, GOMBOS 573₁₀ * 5 Poloniam Z: poloniam C * 6 auiam Z: awiam C * 8—9 Damboroucam *codd.*: Dambrovcam KOWNACKI 78₁₈, PILAT 511 b₄, GOMBOS 573₁₁; Dambrovcam ENDLICHER 79₆; Damboroucam DEÉR 318₁₋₂ * 9 nam Z: Nam C * 12 Bolezlauum Z: boleslaum C; Boleslaum *edd.* * 13 qui Z: Qui C * 17 promptissimus Z: promptissimus C * 27 Morati Z: morati C * 29 XVJ^m Z: XVJ C; XVIII KOWNACKI 80₁₀, ENDLICHER 79₁₃ * 31 Henricus uero Z: henricus uero C * 32 vngaria Z: [[po]] vngaria C * 34 uastabat Z: vastabat C * 39 nobilem uero Z: Nobilem uero C

Z (C)

genealogiam vngarorum depredabatur, et ad nichilum redigebat, episcopus cum clero despectui habebat.

[13.] Quomodo reuersi sunt ueri heredes (in) vngariam scilicet fratres supradicti ||

Cp: 357 b || 358 a

Hac tyrannide percepta alba et kaul alumpni puerorum, qui iam adolescentes erant, habito consilio et dei inspirante gracia pariterque cum pueris, ubi ducissa cum filio suo bolezlao baronibusque Sececho cum fratribus colloquentibus et de ip(s)orum pupillitate tractantibus sedebant, ad ipsos introeunt, et genu flexo ante ducem et matrem eius ceperunt deprecari, ut potentia sua et auxilio eos ad terram suam vngariam reduceret, et in suo regno locaret, ut per hoc factum apud deum meritum inueniret, et famosum nomen uictorie apud

Cf. Sap. 4, 15.

Cf. Gen. 50, 15.

Cf. Matth.
27, 29.;
Marci 10, 17.

Cf. Ier. 16, 15.

2 depredabatur Z: depredebatur C * 4 episcopus Z: Episcopus C * 7 ueri Z: veri C * 11 tyrannide Z: tyranide C * 13 alumpni Z: alumpni[[j]] C * 17 ubi Z: vbi C * 19 bolezlao Z: bolezlāuuo C; Boleslavo KOWNACKI 82₈; Boleslavo ENDLICHER 79₂₂, GOMBOS 573₂₆; Boleslavo leg. in C PILAT 512_{a3}; Bolezlavo leg. in Z PILAT 512₂₈ et DEÉR 318₁₈ * 19—20 baronibusque codd.: baronisque GOMBOS 573₂₆ * 20 Sececho Z: seczecho C * 22 iporum Z: ipsorum C edd. * 27 deprecari codd.: depraeicare KOWNACKI 82₁₃; deprecare ENDLICHER 79₂₅ * 32 factum codd.: sanctum leg. in C PILAT 512₂₈ et DEÉR 318₃₇ * 35 uictorie Z: uictorie C

Z (C)

- iacentes terras acquire-
ret. Quorum petitioni
consenciens dux inge-
muit. *Commota* sunt
quippe omnia uiscera
eius super cognatis suis,
motusque pietate dixit:
- Cf. Gen. 43, 30.*
- Cf. I. Mach. 3,*
58—59.
- Cf. I. Mach.*
1, 44.
- Cf. Iudith 15, 2.;*
Io. 19, 30.
- Z fol.
95^v b || 96^r a
- Cf. I. Mach. 4, 37.*
- Cf. Iudith 2, 7.*
- Cf. Gen. 27, 38.*

„Accingimini, et estote
uiri fortes, constantes
et robusti, *q(uonia)m*
melius est nobis mori in
bello iusto, quam uidere
exhereditatos cognatos
nostros!” Et consense-
runt omnes huic sermo-
ni. Filij regis uero cum
alumpnis *inclinato ca-*
pitate ad staciones suas
perrexerunt. Dux au-
tem cum palatino suo
Sechecho nomine
aduocatis || ministeria-
libus suis bellum ingens
indixit.

Cum autem fuisset
congregatus exercitus
ingens et fortis, tacite
procedebant *pedites et*
sagittarij in ante, filij
uero regis cum duce
bolezlauo accepta ab
auiā sua licencia *cum*
magno eiulatu osculo
pacis tradito post exer-
citurum procedunt. Cum

5 uiscera Z: viscera C * 6 eius Z: eus C * 7 pietate Z: pyetate
C * 8 Accingimini *codd.*: Accingemini KOWNACKI 82₂₂, GOMBOS 573₃₂;
accingemini ENDLICHER 79₃₁, DEÉR 318₂₆₋₂₇, *idem leg. in Z PILAT 512 a₁₄₋₁₅* *
9 uiri Z: viri C * 10 q(uonia)m *codd.*: quam KOWNACKI 82₂₃, *idem leg. in*
codd. PILAT 512₂₉; quia ENDLICHER 79₃₂; quum PILAT 512 a₁₆, GOMBOS 573₃₃,
DEÉR 318₂₇ * 12 uidere Z: videre C * 16 Filij Z: filij C * uero
Z: uero C * 19 perrexerunt *codd.*: porrexerunt [*sic!*] KOWNACKI 82₂₈,
PILAT 512 a₂₀, GOMBOS 573₃₅ * 21 Sechecho Z: sechecho C; Setecho KOW-
NACKI 82₂₉, ENDLICHER 80₄; Sethecho GOMBOS 573₃₆, *idem leg. in C PILAT 512 a₂₁* *
22 aduocatis Z: advocatis C * 29 sagittarij Z: sagitarij C * 30 uero
Z: uero C * 31 bolezlauo Z: Bolezlauuo C; Boleslao KOWNACKI 84₆, END-
LICHER 80₈; Boleslauuo GOMBOS 573₃₈, *idem leg. in C PILAT 512 a₂₅₋₂₆*; Bolezlao
leg. in Z PILAT 512₃₀; Bolezlavo *leg. in Z DEÉR 318₃₅* * 32 auia Z: awia C *
33 eiulatu *codd.*: eiulato [*sic!*] GOMBOS 573₃₉

Z (C)

autem essent prope ciuitatem, que dicitur petsth, ibi occurrit ei dux henricus, et congressi sunt, *et ceciderunt uulnerati multi*, et Alba interfectus est iuxta paludem, q(ue) est in medio camporum prope petsth, unde usque in hodiernum diem appellatur palus albe regis. Crastina autem die henricus rex vngarorum mouit exercitus suos contra bolezlauum et filios regis, *et terga uertit*, et persecuti sunt eum, et inuestigatus est inter montes prope ciuitatem strigoniensem, et interfectus est. Regina uero audita {uero audita} morte fratris pre nimia tristitia subitanea morte mortua est.

Post conflictum uero congregatis dux bolezlauus || episcopis et magnatibus vngarie descendit in ciuitatem regiam albam, et coronauit filium regis ste-

Cf. I. Mach. 3, 11.

*Cf. Is. 41, 18.
Cf. Matth. 27, 8.*

*Cf. I. Mach. 9, 11.
Cf. I. Mach. 11, 55.*

Cf. I. Reg. 12, 2.

C p. 358 a || b

Cf. Cant. 3, 11.

1—2 ciuitatem *codd.*: civitatis KOWNACKI 84₉; ciuitatis ENDLICHER 80₁₀ * 3 petsth Z: pectsth C; Peesth KOWNACKI 84₁₀, ENDLICHER 80₁₁; Petsch *leg. in Z PILAT 512₃₀ et DEÉR 319₁* * ei *codd.*: eis *corr. edd.* * 6 uulnerati Z: wlnerati C * 7 Alba Z: alba C * 8 q(ue) Z: que C; qui [*sic!*] KOWNACKI 84₁₃, ENDLICHER 80₁₃, GOMBOS 573₄₂, *idem leg. in Z PILAT 512 b₂ et DEÉR 319₃* * 10 petsth Z: pesth C; Petsch *leg. in Z PILAT 512₃₁, idem add. uncis includens GOMBOS 573₄₃; Pestsch leg. in Z DEÉR 319₃* * 10—11 unde usque Z: vnde vsque C * 12 appellatur *codd.*: appellatus [*sic!*] KOWNACKI 84₁₅, ENDLICHER 80₁₄ * 16 bolezlauum Z: boleslawm C; Boleslaum KOWNACKI 84₁₇, ENDLICHER 80₁₆; Boleslaum GOMBOS 573₄₄, *idem leg. in C PILAT 512 b₉; Boleslaum DEÉR 319₅₋₆; Bolezlaum leg. in Z PILAT 512₃₁* * 17 regis Z: eius [*sic!*] C * 18 uertit Z: vertit C * 23 Regina uero Z: regina uero C * 24 {uero audita} Z: *om. C edd.* * morte Z: [[morte]] morte C * 28 uero Z: uero C * 29—30 bolezlauus Z: bolezlaws C; Boleslaus KOWNACKI 84₂₅, ENDLICHER 80₂₁, PILAT 512 b₁₅₋₁₆, GOMBOS 573₄₈; Bolezlawus *leg. [in C?] DEÉR 319₂₉₋₃₀*

Z (C)

phani Leuentam regio *dyademate*, Petrum uero et Belam duces constituit. Hijs ita peractis secessit in terminos suos in castrum salis, et ibi delectabatur in uenacionibus. Post sex menses nunciant sibi regem Leuentam iam mortuum. Hijs auditis cepit lacrimari amarissime, et ueloci cursu ciuitatem albam peruenit, et congregatis episcopis et magnatibus terre uoluit coronare Belam maiorem fratrem, sed || ipse contra omnium uoluntatem elegit petrum iuniorum fratrem in regem, quia miro eum diligebat affectu. Quo coronato dux recessit in karinthiam, et ibi metas posuit. Erat enim *timor* eius *super omnia* montana karinthie et almanie et austrie, quia per austriam cum uictoria(in) poloniam reuersus est in ciuitatem Cracouiam. Post

Z fol. 96^r a || b

Cf. *Iudith* 2, 18.

1 Leuentam Z: leuentam C; Leuantam KOWNACKI 84₂₈; Leuantam ENDLICHER 80₂₃; Leuentam *edd. cett.* * 2—3 uero Z: uero C * 3 Belam Z: belam C * 4 ita Z: itaque C *edd.* * 7—8 uenacionibus Z: uenacionibus C * 9 nunciant Z: nunciauit C * 10 regem Z: *om.* C * Leuentam Z: leuentam C; Leuantam KOWNACKI 86₁, PILAT 512 b₂₃; Leuantam ENDLICHER 80₂₇; Leuentam *edd. cett.* * 11 Hijs Z: hijs C * 12—13 cepit lacrimari amarissime *codd.*: cessit lacrymas (ENDLICHER: lacrimas) amarissimas KOWNACKI 86₂₋₃, ENDLICHER 80₂₈ * 13 ueloci Z: ueloci C * 14—15 peruenit Z: peruenit C * 17 uoluit *codd.*: noluit *edd.*, *sic corr. etiam* DEÉR 319₂₈, *attamen uoluit legendum esse puto, cf.* KARÁCSONYI 54 * 18 Belam Z: belam C * 20—21 uoluntatem Z: uoluntatem C * 25 dux Z: *bis* C * 26 karinthiam *codd.*: Carinthiam *edd.* * 29—30 karinthie *codd.*: Carinthiae KOWNACKI 86₁₂₋₁₃, PILAT 513 a₆, GOMBOS 574₉; Carinthie ENDLICHER 81₂₋₃, *idem leg. in* Z DEÉR 319₂₁; Carinthie *leg. in* C DEÉR 319₃₀ * 30 almanie *codd.*: Alemaniae KOWNACKI 86₁₃, PILAT 513 a₆, GOMBOS 574₁₀; Alemanie ENDLICHER 81₃; Almanie DEÉR 319₂₁ * 32 uictoria Z: uictoria C

Z (C)

duos autem annos nunciatur ei mors petri regis vngarie; qui ueloci cursu uenit in strigonium, et accepto Bela in Albam ciuitatem perueniunt, et ei regium dyadema inposuit orantes dominum cum lacrimis, ut eum faciat regnare in annos plurimos, et ornetur a deo filijs et filiabus; cui accep{t}it uxorem de romano imperio; post nupcias uero dux per Rusiam poloniam ingressus est.

Post discessum uero principis polonie de vngaria uxor regis Bele peperit filium, cui inposuit nomen Albertus. Alium quoque genuit, quem uocauit nomine yesse. Tercium uero peperit, et uocauit eum Columman. Quartum uero peperit, et inposuit ei nomen Salomon. Quintum uero peperit, et uocauit eum Ladyslaum. Hic autem

Cf. Esther 6, 8.

Cf. Ex. 2, 1.

*Cf. Ex. 2, 1—2.;
II. Reg. 24, 17.*

Cf. Matth. 1, 5.

*Cf. Gen.
21, 2—3.
Cf. II. Reg. 24, 17.*

Cf. Gen. 21, 2—3.

1 annos *codd.*: anno [*sic!*] DEÉR 319₂₄ * 3 ueloci Z: ueloci C * 4 uenit Z: uenit C * 4—5 strigonium Z: Strigonium C * 6 Albam Z: albam C * 6—7 perueniunt Z: pervenerunt C * 12 et *codd.*: ut KOWNACKI 86₂₂, ENDLICHER 81₉, GOMBOS 574₁₄, *idem leg. in Z PILAT 513 b₂* * ornetur a deo *codd.*: ornet in ENDLICHER 81₉ * 13 cui *codd.*: qui KOWNACKI 86₂₃, ENDLICHER 81₉ * 14 accepit Z: accepit C *edd.* * uxorem Z: vxorem C * 15 post Z: Post C * 16 uero Z: uero C * 17 Rusiam *codd.*: Russiam KOWNACKI 86₂₅, ENDLICHER 81₁₁ * 19 uero Z: uero C * 21 uxor Z: vxor C * 22—23 i(m)posuit Z: inposuit C * 23—24 Albertus *codd.*: Albertum GOMBOS 574₁₇ * 25 uocauit Z: uocauit C * 26 yesse *codd.*: Jesse KOWNACKI 88₄; Iesse *edd. cett.* * 27 uero Z: uero C * uocauit Z: uocauit C * 28 Columman *codd.*: Coloman KOWNACKI 88₆₋₇, ENDLICHER 81₁₅; Columann DEÉR 320₆₋₇ * 29 uero Z: uero C * 29—30 i(m)posuit Z: inposuit C * 30—31 Salomon Z: salomon C * 31 uero Z: uero C * 32 uocauit Z: uocauit C * 33 Ladyslaum Z: ladyslaum C * Hic Z: Hinc C * autem *codd.*: uero *leg. in Z PILAT 513₁₄*

Z (C)

deo dedicatus erat. Hunc autem dux Rusie Mistizlaus de Ciuitate Galicz in adoptimum [sic!] filium accepit, et ei cum filia sua, eo quod uncam haberet, et filio careret, Galicie regnum perpetuo possidendum tradidit, et iuramento corroborauit. Hijs ita, sicut deus disposuit, peractis nupcijs ladyslay pater rex Bela decidit in lectum, et mortuus est. Post hec eligitur Albertus || senior ||| filius in regem, et coronatur, quo regnante duo fratres Columman et yesse mortui sunt, ipse uero quinto anno sine liberis mortuus est.

Remansit autem dux ladyslaus in Galicia, Salomon uero frater eius sclauoniam regebat. Habito uero consilio episcopi cum principibus dei disponente clemencia (in) rusie ci-

Cf. I. Mach. 1, 6.
C p.

358 b || 359 a
Z fol.

96' b ||| 96' a

2 Rusie *codd.*: Russiæ KOWNACKI 88₉; Russiæ ENDLICHER 81₁₈, *idem leg. in C* PILAT 514₁₁; Russiæ GOMBOS 574₂₀, *idem leg. in Z* PILAT 514 a₁ * 3 Mistizlaus Z: Miscizlaus C; Mscizlaus KOWNACKI 88₉, ENDLICHER 81₁₈ * de *codd.*: in ENDLICHER 81₁₈ * Ciuitate Z: ciuitate C * 4 Galicz Z: kalicz C; Halicz KOWNACKI 88₁₀, ENDLICHER 81₁₈ * adoptimum Z: adoptium C *edd.* * 7 uncam Z: vniam C * 9—10 possidendum *codd.*: possidendi [sic!] KOWNACKI 88₁₃, ENDLICHER 81₂₀₋₂₁, *idem leg. in Z* PILAT 514₁₁ * 11—12 corroborauit *codd.*: roborauit ENDLICHER 81₂₁ * 12 sicut Z: sicut C * 14 ladyslay Z: ladyslaj C; Ladislai *edd.* * 18 regem *codd.*: Regno KOWNACKI 88₁₈₋₁₉; regno ENDLICHER 81₂₄, *idem leg. in C* PILAT 514₁₂ * 19 coronatur *codd.*: coronatus [sic!] KOWNACKI 88₁₀, *idem leg. in codd.* PILAT 514₁₃ * 20—21 Columman *codd.*: Coloman KOWNACKI 88₂₀, ENDLICHER 81₂₅ * 21 yesse *codd.*: Jesse KOWNACKI 88₂₀; Iesse *edd. cett.* * 22 uero Z: uero C * 23 quinto Z: V^o C * sine Z: [sic] sine C * 26 ladyslaus Z: ladislaus C * 27 uero Z: uero C * 28 sclauoniam Z: Sclauoniam C * 28—29 regebat *codd.*: regnabat KOWNACKI 90₃, ENDLICHER 81₂₈ * 29 Habito uero Z: habito uero C * 32 rusie *codd.*: Russiæ KOWNACKI 90₃; Russiæ ENDLICHER 81₂₉; Russiæ PILAT 514 b₇, GOMBOS 574₂₀; Rusie DEÉR 320₁₉

Z (C)

uitatem Galiciam pro-
 perauerunt, et beatum
 principem ladyslaum in
 regem vngarie accepe-
 5 runt, atque in albam
 ciuitatem regiam pro-
 perauerunt, et in regem
 coronauerunt salomo-
 ne fratre eius in eum
 10 consenciente; diuinum
 officium sonoris orga-
 nis decorauerunt, et sic
 in dei laudibus totum
 diem deduxerunt.
 15 Quem sanctus rex per
 uisum uisitauit, et sua
uestigia eum sequi pre-
 cepit. Erat enim rex
 pijssimus, in consilio
 20 prouidus, in commisso
 sibi grege prouidus et
 fidelis, in interuentu
 strenuus, in vniuersa
 morum honestate pre-
 25 clarus. Hunc milites ac-
 si patrem ueneraban-
 tur, hunc karissimo di-
 ligebant affectu.

AMEN. ||

* * *

Cf. I. Petri 2, 21.

Desinunt
 Z (fol. 96^v a₂₅)
 et
 C (p. 359 a₂₈) ||

30 3 ladyslaum *codd.*: Ladislaum *edd.* * 8—9 salomone Z: Salomone C
edd. * 11 sonoris *codd.*: sonantibus KOWNACKI 90₉, ENDLICHER 81₃₂ *
 13 laudibus *codd.*: laudem KOWNACKI 90₁₀, ENDLICHER 81₃₃, *idem leg. in C* PILAT
 515, * totum *codd.*: totam corr. ENDLICHER 81₃₃, DEER 320₃₁ * 15 rex
 Z: Rex C * 16 uisum uisitauit et Z: visum uisitauit in C * 17 uestigia
 35 Z: vestigia C * 17—18 precepit *codd.*: percepit KOWNACKI 90₁₃₋₁₄, END-
 LICHER 82₂, PILAT 515 a₆, GOMBOS 574₃₄ * 20 prouidus Z: prouidus C *
 commisso Z: comisso C; commissio [*sic!*] GOMBOS 574₃₄; commissio DEER 320₂₇ *
 22 in Z: et in C * 23 strenuus Z: stennuus C; strenuus *edd.* * 25 Hunc
 Z: hunc C *edd.* * 25—26 acsi Z: ac si C * 26—27 uenerabantur Z:
 40 venerabantur C * 27 karissimo Z: carissimo C; carissime KOWNACKI 90₁₉,
 ENDLICHER 82₅₋₈ * 29 AMEN Z: AMEN dicant omnia C; Amen dicant omnes
 ENDLICHER 82₆

Cf. Hartv. BARTONIEK 433₅—434₈

Cf. *Matth.* 13, 37.

Cf. *II. Mach.* 13, 12.
O fol. 374^v a || b

Cf. *Gen.* 42, 19.

Cf. *Act.* 16, 25.

Cf. *Eph.* 5, 20.

Cf. *Marci* 6, 17.
Cf. *Eccle.* 12, 13.

Cf. *Num.* 22, 41.

Interiectis itaque quadraginta quinque annis, cum ad preparanda [*sic!*] beneficia sancti sui vellet deus iam merita beati stephani declarare, ex romane sedis institutione sancitum est, <ut> corpora sancti stephani et emerici eius filij in choro eleuari deberent, qui in vngarie partibus *semina* verbi christi *seminauerunt*, et sua predicacione populum ad deum converterunt. Adveniente tempore declaracionis beati stephani regis wladislaus, qui tunc vngariam regebat, avum suum, cum eius corpus *triduo* indicto *ieiunio*, habito || consilio cum episcopis et primatibus vngarie eleuare sathageret, nulla racione de loco suo mouere potuit ob causam, quia *fratrem* suum salomonem captum *in carcere* tenebat. *Nocte autem media*, cum post oracionem sopor eum depressisset, mox illi per angelum nunciatur: „wladislae dei dilecte! tamdiu *dominus iesus christus* sanctum corpus te leuare non permittit, quoadvsque germanum tuum salomonem *in carcere* vincunt tenebis, sed *time deum*, et sui miserere!” Hijs dictis angelus dei disparuit. *Mane autem*

3 preparanda O: prestanda corr. KĘTRZYŃSKI 18₉₋₁₀; cf. Hartv.: cum ad prestanda per eum mortalibus misericordie sue beneficia (BARTONIEK 433₆₋₇) * 4
8 (ut): add. KĘTRZYŃSKI 18₁₁; cf. Hartv. BARTONIEK 433₉ * 9 emerici O: Emmerici KĘTRZYŃSKI 18₁₂ * 17 regis O: rex con. KĘTRZYŃSKI 18₁₅ * 37 quoadvsque O: quo ad usque KĘTRZYŃSKI 18₂₁

facto precepit fratrem suum salomonem de carcere produci et suo conspectu(i) presentari. Qui cum ante eius presenciam astaret, Surgens [*sic!*] rex de cathedra sua veniam ab ipso pecijt, et ut sui misere(re)tur, et stabat [*sic!*]. Cui ignoscens salutavit ip[su]m [saluatorem] pacifica salutacione. Post edicunt triduanum ieiunium, et cum ad transferendas reliquias sacras tercia die venissent, lapis ingens sup(er)positus sepulcro per seipsum leuatus est. Completo itaque tercie diei vespertinali officio cunctis diuine miseracionis beneficia prestolantibus per beati viri merita subito plebem suam christo annuente sanare ab infirmitatibus fecit.

Iuuenis quidam omnibus membris *dissolutus* annis XII *paralysim* passus manibus et pedibus carebat [*sic!*]; recepta tocius corporis sospitate || *signorum* fecit *inicium*. Alius quoque puer septennis a natiuitate contractis genibus et *manibus reptabat*. Quem per gentes [*sic!*] fide pleni

Cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₅

Cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₅—435₃

Cf. Ioh. 11, 38.

Cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₂₋₂₃
Cf. I. Mach. 9, 55.

O fol.
374^v b || 375^r a
Cf. Ioh. 2, 11.

Cf. I. Sam. 14, 13.

4 conspectu O: conspectui corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₄ * 7 Surgens O: surgens corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₅ * 10 miseretur et stabat O: misereretur, instabat con. KĘTRZYŃSKI 18₂₆ * 12—13 [saluatorem] O: linea rubra del. Orubr * 18—19 suppositus O: superpositus corr. KĘTRZYŃSKI 18₂₉; cf. Hartv. BARTONIEK 434₁₇ * 20 seipsum O: se ipsum KĘTRZYŃSKI 18₂₉ * 21 diei O: die leg. in O KĘTRZYŃSKI 18₄₆ * 31—32 manibus et pedibus carebat O] cf. Hartv.: manuum et pedum carebat officio (BARTONIEK 435₁₃) * 35 Alius O: Aliusque [*sic!*] KĘTRZYŃSKI 18₃₆ * 38—39 per gentes O: parentes corr. KĘTRZYŃSKI 18₃₇; cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₈

Cf. Act. 3, 7.

Cf. Eph. 5, 20.

Cf. Hartv. BARTONIEK 436₉₋₂₃

Cf. Lucae 4, 40.

Cf. II. Sam. 18, 17.

Cf. Sap. 4, 15.

Cf. Hartv. BARTONIEK 437₂₆—438₄

beati viri suffragio confringentes [sic!] mox contractionem neruorum in filio distentam mirabantur, et consolidatis genibus et plantis omnes eum incedentem videntes nomen domini in beati viri meritis laudabili clamore glorificarent [sic].

Cum autem eleuacionis vndique cepisset fama crebrescere, varijs obsessi {s} langworibus ex omnibus vngarie finibus ad sanctum eius sepulcrum conueniunt, et quotquot tangebant, curabantur. Vnde ad permansuram sancti regis memoriam, quamplures pereum sanatis sunt infirmi, (in) itineris loco magnos aceros lapidum composuerunt propter signum testimonij, ut pretereuntes in via compungerentur, et deum colaudarent. Mulier quaedam, cum vnicus filius eius exalasset spiritum, exanime corpus eius iuxta sancti regis sepulcrum de dei misericordia confidens deposuit, nec ab ipso tumulto sancti regis recedere voluit, donec filium, quem defunctum collocauerat, viuentem accepit.

Comitissa quaedam nobilitatis eximia [sic!] matro (na) nomine melchildis tri-

1—2 confringentes O: conferentes corr. KĘTRZYŃSKI 18₃₇₋₃₈; cf. Hartv. BARTONIEK 435₁₉ * 9—10 glorificarent O: glorificarunt corr. KĘTRZYŃSKI 18₄₀; cf. glorificaverunt Hartv. BARTONIEK 435₂₃ * 13 obsessis O: obsessi corr. KĘTRZYŃSKI 18₄₁₋₄₂; cf. Hartv. BARTONIEK 436₁₀ * 22 (in): add. KĘTRZYŃSKI 18₄₄; cf. Hartv. BARTONIEK 436₁₆ * 40 eximia O: eximie corr. KĘTRZYŃSKI 19; cf. Hartv. BARTONIEK 437₂₆ * 41 melchildis O] cf. Hartv.: Machitildis, Mathildis, Mathilde, Mathide (BARTONIEK 437_{27,47})

O

bus continuis annis *viscerum dolore* grauata iam morti proxima fuit, que a suis fidelibus in feretro delata mox ipsa die, qua sancti viri tumulum attigit, se paulatim melioratam sensit, ac in breui vite prioris sospitate recepta *magnalia dei* per famuli dei merita in se remunerata diulgauit.

Cf. II. Mach. 9, 5.

Subuenit || quibusdam beatus rex stephanus in necessitate positus, liberauit oppressos a iugo captiuitatis, vestes et hospitalitatem prebuit peregrinis, *viduarum et orphanorum* miserias et indigencias suas esse computauit, cenam et mandatum domini in laudandis egenorum pedibus cottidie revocabat, elemosinas non de rapina uel de aliorum dampno, sed de proprij sumptus saculis effluere fecit; ut domus dei diuites efficeret, sibi voluntatem habenti [*sic!*] subtraxit, fitque [*sic!*] cunctis ad nutum diuinitatis proficiens *carnem suam cum vicijs* (et) *concupiscencijs crucifixit*. Inde sibi est corporis delectabilis et miranda veneracio, inde dulcis et felix eterne vite retribucio, inde desiderabilis supernorum ciuium cohabitacio, vbi ipsum irradiat semper lu-

Cf. II. Mach. 3, 34.

O fol. 375^r a || b
Cf. Hartv. BARTONIEK 439₁₈—440₅

Cf. Ps. 67, 6.

Cf. Gal. 5, 24.

24 revocabat O: renovabat *corr.* KĘTRZYŃSKI 19₁₇; *cf. Hartv.*: renovavit (BARTONIEK 439₂₂) * 28 domus O: domos *corr.* KĘTRZYŃSKI 19₁₈; *cf. Hartv.*
BARTONIEK 439₂₄ * 30 habenti O: habendi *corr.* KĘTRZYŃSKI 19₁₉; *cf. Hartv.*
BARTONIEK 439₂₅ * 31 fitque O: sicque *corr.* KĘTRZYŃSKI 19₁₉; *cf. Hartv.*
BARTONIEK 439₂₅ * 32 nutum O: vultum *leg. in O* KĘTRZYŃSKI 19₄₀₋₄₁ *
34 (et): *add.* KĘTRZYŃSKI 19₂₀; *cf. Hartv.* BARTONIEK 439₂₆

Cf. Matth. 28, 19.;

Tob. 8, 9.

Desinit O

(fol. 375^r b₂₈)||

cens et indeficiens [[vnius]]
splendor vnus summeque
diuinitatis *patris et filij et
spiritus sancti* per infinita
secula seculorum. ||

Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita:

	in apparatu critico: finis versus
	in notis marginalibus: folium, pagina, columna codicis sigla notati finitur, insequensque incipitur
()	solutio abbreviaturae dubiae a nobis proposita
< >	litterae omissae et nota compendiarum non signatae
{ }	litterae superfluae
]]	litterae erasae, expunctae, linea deletae
[]	additamenta nostra
a	columna laeva
a. corr.	ante correctionem
add.	addidit, addiderunt
adnot.	adnotatio
b	columna dextera
BARTONIEK	<i>Legenda S. Stephani regis ab Hartvico episcopo conscripta</i> . Textum recensuit EMMA BARTONIEK in <i>SRH II.</i> , 401—440. (Vide superius, p. 6., inter edd. sub numero 8.)
cett.	ceteri
cf., conf.	confer
codd.	codices
coni.	conieci, coniecit, coniecerunt
corr.	correxii, correxit, correxerunt
del.	delevit
ed.	editio, edidit
edd.	editores, editiones
e. g.	exempli gratia
etc.	et cetera
fol.	folium, folio
Hartv. BART.	vide: BARTONIEK
ibid.	ibidem
leg.	legit, legunt
litt.	littera, litterae
om.	omisit, omiserunt
p.	pagina
p. corr.	post correctionem
ras.	rasura
r	recto
sec.	secundum
s. s.	supra scripsit
superscr.	superscripsit
v	verso
var.	varia lectio
vol.	volumen

N. B.! Librarii diversi hoc modo discernuntur:

Z, Z ¹	librarius codicis Z
Z ^{2mg} , Z ^{3mg}	secunda, tertia manus in margine codicis Z
Z ^{rubr}	rubricator codicis Z

INDEX VOLUMINIS

Praefatio	3
Codices	3
Editiones	5
De ratione edendi	7
Stemma codicum et editionum	8
<i>Chronica Hungaro—Polonica</i>	9
Signa et compendia scripturae in edendo textu adhibita	75